

VERNEPLAN FOR VARANGERHALVØYA I BÅTSFJORD, UNJÁRGA/NESSEBY, VADSØ OG VARDØ KOMMUNER, FINNMARK FYLKE.

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag om verneplan for Varangerhalvøya nasjonalpark, Syltefjorddalen naturreservat og Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde. Planen omfatter opprettelse av:

- **Varangerhalvøya nasjonalpark** på 1804,1 km² i Båtsfjord, Unjárga/Nesseby, Vadsø og Vardø kommuner i Finnmark fylke.
- **Syltefjorddalen naturreservat** på 18,9 km² i Båtsfjord kommune i Finnmark fylke
- **Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde** på 246,2 km² i Båtsfjord og Vardø kommuner, hvorav 1,38 km² er sjøareal.

Til sammen utgjør det samlede verneområdet ca 2069 km². Av dette utgjør ca 2,4 km² privat grunn.

1.1 Hjemmelsgrunnlaget

Den foreslåtte Varangerhalvøya nasjonalpark utgjør et stort sammenhengende og i det vesentlige urørt, naturområde som er tilnærmet fri for tekniske inngrep. På denne bakgrunn foreslås området etablert som nasjonalpark i medhold av naturvernloven § 3.

Det foreslåtte Syltefjorddalen naturreservat (inkludert Reindalen) er et tilnærmet urørt elvenært lauvskogsområde og er egenartet i form av en frodig vier- og høystaudeskog nær den arktiske grensen. Området har særskilt vitenskapelig betydning og på denne bakgrunn foreslås området etablert som naturreservat i medhold av naturvernloven § 8.

Det foreslåtte Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde er et egenartet og arktisk preget natur- og kulturlandskap, det har særpregete geologiske formasjoner og forekomster av sjeldne plantearter. På denne bakgrunn foreslås området etablert som landskapsvernområde i medhold av naturvernloven § 5.

1.2 Særskilt om områdenes verneverdier

Varangerhalvøya har unike verdier i forhold til landskap og kvartærgeologiske former, plante- og dyreliv og samiske kulturminner. Landskapet på Varangerhalvøya er geologisk sett svært gammelt i Skandinavisk målestokk, og i stor grad formet før istidene. Innlandsisen fra de siste istidene lå fastfrosset over store deler av halvøya og endret dermed i liten grad landskapet. De store blokkmarksområdene antas å være svært gamle, fra før siste istid. Isen har imidlertid lagt igjen et stort antall (flere tusen) særegne ringformete formasjoner, formasjoner som ellers er kjent fra bare et fåtall andre steder i

verden. Området utmerker seg også med mange, lange og til dels kryssende spylerenner, som forteller mye om isens avsmelting og bevegelser. Varangerhalvøya er den mest arktisk prega del av Fastlands-Norge.

Plantelivet er særpreget da området er et møtested for arter fra det nordlige Arktis, det østlige Sibir og mer sørlige planter. De små lauvskogene i området er blant de nordligste i verden. Kalkrikt fjell og jordsmonn nord i området gir frodige lommer med sjeldne arter.

Dyrelivet er som plantelivet, sparsomt over store deler av de sentrale fjellområdene. Imidlertid har myrområdene, og særlig myrområdene i Unjárga/Nesseby kommune, stor verdi for fuglelivet. Ingen steder i Norge er det observert flere sædgjess på en gang utenom trekket. Varangerhalvøya var tidligere et av kjerneområdene for dverggås og det finnes fortsatt et fåtall individer i området. Halvøya har ellers stor verdi for fjellrev og det ser ut til å være blant de aller viktigste områdene i landet for vårt mest utrydningstruete pattedyr. I sone A i nasjonalparken er det avgrenset et særlig viktig myr- og våtmarksområde med stor vitenskapelig betydning som referanseområde og med egenart i form av mange småvann og myrdammer. Området gir leveområder for en rik og variert fauna av våtmarksfugl, også trua arter. Området er svært viktig for sædgås og dverggås. For å skjerme fuglelivet er det derfor foreslått en sonering i nasjonalparken med noen egne bestemmelser for dette området.

Innenfor det foreslåtte naturreservatet finnes en rekke arter som her har sin absolutte nordgrense eller ligger i utkanten av sitt utbredelsesområde. Reindalen har spesiell kalkvegetasjon med Fastlands-Europas eneste kjente primærlokalitet for varangervalmue.

Området som er foreslått som landskapsvernområde har særegne geologiske formasjoner i steiltstående bergarter og frodige dalbotner med forekomster av sjeldne plantearter, som står i sterk kontrast til de nakne fjellplatåene. Den ville og særpregete næringskysten i nord er typisk for Øst - Finnmark og står i skarp kontrast til det rolige, og geologisk sett, millioner av år gamle landskapet innover halvøya.

Automatisk fredete kulturminner på Varangerhalvøya viser en langvarig og kontinuerlig tilstedeværelse av mennesker i området. De eldste kulturminnene på halvøya er daterte til eldre steinalder dvs. eldre enn 4500 f.Kr. Her finnes boplasser og rester av redskaper, fangstanlegg og ledegjerder for villrein og en rekke samiske helligdommer/offerplasser. Varangerhalvøya er et gammelt samisk høstingsområde.

1.3 Andre interesser

1.3.1 Samisk bruk

Området er en del av et samisk bruks- og bosettingsområde. Utnyttelsen av utmarka har vært en viktig del av samisk kultur i generasjoner, og området er fortsatt av stor betydning for samisk kultur og tradisjon. Den tradisjonelle samiske bruken har langt på vei bidratt til å opprettholde naturverdiene i området. Et vern etter naturvernloven vil bidra til å sikre området mot inngrep som kan skade eller ødelegge viktige naturverdier. Vernet vil derfor være et bidrag til å sikre naturgrunnlaget slik at samisk kultur, bosetting og næringsutøvelse kan opprettholdes. Vernet vil derfor ikke være til hinder for tradisjonell samisk bruk av området.

Nettverket mellom reindriften og den fastboende sjøsamiske befolkningen har alltid vært tett. Det har vært næringsmessige, sosiale og familiære bånd mellom de ulike deler av befolkningen. Nessebysamene og deres forfedre brukte inntil nylig store deler av Varangerhalvøya som høstingsområde og vekslet mellom flere bosteder på halvøya. Sjøsamene driver kombinasjonsbruk med jordbruk, fiske og utmarksbruk.

Duodji er samisk brukskunst eller kunsthåndverk. Mange av råvarene skaffes gjennom reindriften eller kjøpes inn. En del råvarer, særlig deler av trær som rirkuler, never, bjørketæger og selje, må hentes ute i marka. Duodji praktiseres av en rekke personer i Unjárgga/Nesseby

kommune, men kun en håndfull av disse har sitt høstingsområde for råvarer i eller nær det foreslåtte verneområdet. Det er de skog- og vierkledde dalene som er aktuelle høstingsområder.

1.3.2.1 Reindrift

Reindrift i området omfatter reinbeitedistrikt 6, Várjjatnjárga, som består av 15 driftsenheter med 70 personer tilknyttet næringen. Ressursregnskap for reindriftnæringen viser at reintallet i distriktet i de siste driftsårene har vært i underkant av 11000 rein i vårflokk (før kalving). Store deler av distriktets barmarksområde ligger innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Distriktet har to merkegjerdar og to gjeterhytter innenfor grensene. Resten av anleggene ligger på utsiden.

1.3.2 Sauedrift

Området berører fire beitelag for sau: Klubbvik beitelag, Jakobselv beitelag, Vadsø beitelag og Persfjord beitelag. Til sammen har disse omkring 6000 sau på beite. For Klubbvik og Vestre Jakobselv beitelag ligger deres kjerneområder for beite i stor grad utenfor den foreslåtte vernegrensen. For Vadsø beitelag er en del av beiteområdet rundt Holmfjell tilhørende innenfor verneforslaget, mens for Persfjord beitelag i øst ligger de viktigste beiteområdene i Persfjorden og Sandfjorden og således innefor verneforslaget. Det er kun Persfjord beitelag som har beiteanlegg innenfor vernegrensen.

1.3.3 Turisme/reiseliv

Reiselivet i regionen Nesseby, Vadsø, Vardø og Båtsfjord er i dag marginalt og utgjør ingen stor næring. Kjerneproduktet i reiselivet er natur- og kulturopplevelser med hovedvekt på et særpregt landskap og unikt fugleliv. Følgende prosjekter er i tilknytning til det foreslåtte verneområdet:

- ”Nasjonal turistveg” for Varangervegen,
- planer om veiutløsning mellom Hamningberg og Syltefjord,
- Arctic Trail – et prosjekt som tar sikte på å sy sammen et sammenhengende løypenett for snøscootere på Nordkalotten og
- Arctic Giant Enduro – et rallycrosslignende snøscooterløp i Vardø kommune.

1.3.4 Utvinning av mineralske ressurser

Når det gjelder mutbare mineraler er det innenfor det foreslåtte verneområdet ikke registrert rettigheter i henhold til Bergverksloven. Ingen av de funn eller skjerp som er gjort av mutbare mineraler innenfor verneområdet kan på bakgrunn av dagens kunnskap forventes å bli gjort til gjenstand for framtidig økonomisk utnyttelse. Det er gjort funn av kvartsitt ved Skallelv som er av bra innhold både av kvalitet og volumer.

Av masseforekomster er det ingen sannsynlige uttak i tilknytning til verneområdet. Det er konkludert med at nasjonalparken i svært liten grad har konsekvenser for en mulig framtidig utnyttelse av mineralske råstoffer, herunder også masseforekomster.

1.3.5 Utnytting av kraftressurser

Utbyggingspotensialet for vannkraft på halvøya er lite. Flere av vassdragene er varig vernet og de naturgitte forholdene med lite nedbør, forholdsvis små høydeforskjeller og store avstander medfører svært kostbar strøm ved utbygging i området.

Per januar 2004 er det blitt utført/igangsatt 14 konsekvensutredninger for vindkraftanlegg i Finnmark. Sju av disse meldte vindparkene ligger på Varangerhalvøya og av disse er det ett som ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. Varanger kraft meldte i januar 2004 inn planer om Seglkollfjellet vind-

park. Utredningsområdet er på ca 50 km², og omfatter fjellet fra Persfjorden i øst til Sandfjorddalen i vest og nord. Det antydes fra 70 til 250 vindmøller.

1.3.6 Fylkesveg 341 og planer om veiutløsning Vardø-Båtsfjord

Det er ikke vegforbindelse på nordsiden av Varangerhalvøya mellom Hamningberg og Syltefjorden. Vegvesenet har utredet en mulig veiutløsning her, i tillegg til å vurdere behovet for utbedringer av eksisterende sommerveg til Hamningberg. Prosjektet er ikke med i Nasjonal transportplan fram til 2015. Varangervegen, til Hamningberg, er og med i Vegvesenets konsept ”Nasjonal turistveg.”

1.3.7 Hytter og hyttebygging

Innenfor området ligger det i underkant av 70 hytter med de største konsentrasjonene ved Persfjorden, Austerelv og Ordo. Diagonalt over området ligger det gamle linjehytter (etter en tidligere kraftlinje), disse står stort sett åpne for allmennheten.

1.3.8 Fritidsbruk av natur

Jakt i området er stort sett rypejakt og elgjakt. Fisket er både laksefiske og innlandsfiske. Isfisket skjer i stor grad tilknyttet snøscooterløypene. Når det gjelder bærplukking og soppsampling ligger de viktigste høstingsområdene innenfor verneforslaget i sør og sørvest. Svært mange plukker molte, men i dag mest til eget bruk og noe småsalg. Bærtida medfører generelt mye motorferdsel og i sørvest i verneforslaget går det ei mye brukt barmarksløype og 3-4 dispensasjonstraseer inn i området.

Innenfor verneforslaget går det flere snøscooterløyper. Løypene er mye brukt og reiselivet satser på økt bruk av løypene til snøscootersafari. Arctic Trail er et prosjekt som tar sikte på å sy sammen et sammenhengende løypenett for snøscooterkjøring på Nordkalotten.

Varangerhalvøya er internasjonalt kjent for sitt fugleliv og en stor andel av turistene som besøker området ønsker å se på fugl. Turistene ferdes på de vegnære delene av kysten, og det meste av fuglekikkingen innenfor verneforslaget skjer langs vegen fra Persfjorden mot Hamningberg.

1.3.10 Sportsarrangement

Verneområdet brukes lite til skirenn, jaktprøver eller orienteringsløp. Jaktprøver med fuglehunder foregår utenfor forslaget til vernegrense. Eneste kjente arrangement er Arctic Giant Enduro, et crossløp med snøscooter i Vardø. Løypetraseen går delvis inn i verneforslaget (landskapsvernområdet). Løpet går langs en oppmerket trasé delt i transportetapper og fartsetapper.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Inngrep som kan påvirke Varangerhalvøyas unike verdier i forhold til landskap og kvartærgeologiske former, plante- og dyreliv og samiske kulturminner, vil være en trussel mot verneverdiene. Økt motorisert ferdsel, og bygging av forskjellige anlegg/installasjoner er eksempler på aktiviteter som på sikt kan bli en trussel mot verneverdiene i området.

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn

Ideen om en nasjonalpark på Varangerhalvøya ble fremmet alt i 1966 med et privat forslag om opprettelse av ”Komagdalen nasjonalpark”. I 1979 fremmet Fylkesmannen i Finnmark forslag om vern av indre Varangerhalvøya som naturreservat. Vernearbeidet ble lagt på is da Stortinget i 1981 vedtok at det skulle lages en ny nasjonalparkutredning. Dette arbeidet resulterte i NOU 1986:13 ”Ny landsplan for nasjonalparker”. NOUen la grunnlag for St. meld. nr 62 (1991-1992) ”Ny landsplan for nasjonal-

parker og andre større verneområder i Norge”. Stortingsmeldingen danner grunnlaget for det nåværende forslaget til vern.

2.2 Saksbehandling

Fylkesmannen sendte ut varsel om oppstart av verneplanarbeidet og melding om konsekvensutredning for Varangerhalvøya nasjonalpark i november 2002. Utredningsprogrammet ble fastsatt i mai 2003. I forbindelse med verneplanprosessen ble det opprettet et rådgivende utvalg bestående av representanter fra Finnmark fylkeskommune, Unjárgga/ Nesseby, Vadsø, Vardø og Båtsfjord kommuner, reinbeitedistrikt 6, Reindriftsforvaltningen i Øst – Finnmark og Statens vegvesen. Sametinget valgte å ikke delta i utvalget. Verneforslaget ble sendt på lokal høring i mars 2004. Fylkesmannen gjennomførte åpne informasjonsmøter under høringsperioden. Det kom inn 47 uttalelser til saken. Fylkesmannen sendte sin tilråding til DN i juli 2004. DN sendte verneforslaget på sentral høring september 2004.

I forbindelse med sluttbehandlingen av verneplanen holdt DN et orienteringsmøte 2. mai 2005, med berørte kommuner, fylkeskommunen, fylkesmannen og det rådgivende utvalget.

2.3 Konsultasjoner med Sametinget

I henhold til ”Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget” av 11. mai 2005 har Miljøverndepartementet under sluttbehandlingen hatt konsultasjonsmøte med Sametingets administrasjon 26. august 2005. Sametinget, DN, Fylkesmannen og reinbeitedistrikt 6 drøftet forholdet mellom reindriften og etablering av nasjonalpark på Varangerhalvøya i konsultasjonsmøte 9. desember 2005. Mer om disse konsultasjonene, se punkt 5.1.3.

Verneforslaget for Varangerhalvøya ble behandlet under Sametingets plenumsmøte 27.11-1.12.06. Ifølge protokollen fra møtet ble Sametingets vedtak på sak 47/06 Forslag til Varangerhalvøya og Seiland nasjonalparker i Finnmark som følger:

”Sametinget viser til utkast til forskrift til verneplan for Varangerhalvøya nasjonalpark, Syltefjorddalen naturreservat og til vern av Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde med tilhørende utkast til foredrag til kongelig resolusjon, av 20. oktober 2006. Sametinget viser også til utkast til forskrift til verneplan for Seiland nasjonalpark med tilhørende utkast til kongelig resolusjon av 20. oktober 2006.

Sametinget fastslår at verneplanene omfatter arealer som er samiske bruks- og bosettingsområder i Finnmark fylke. Sametinget viser til at samer til alle tider har brukt og høstet av naturen, og at samiske samfunn fortsatt har et nært tilknytningsforhold til naturen. Vår kultur er spesielt avhengig av naturen, landskapet og naturressursene. Naturen danner et grunnlag for tradisjonelle kunnskaper, næringsvirksomhet, levemåter og opplevelse av fortiden.

Sametinget erkjenner at områdevern er et virkemiddel for å verne om det biologiske mangfoldet, samtidig som at områder sikres mot naturinngrep som truer verneformålet. Vern kan også medvirke til å beskytte de materielle forutsetningene for opprettholdelse, utvikling og videreføring av samisk kultur.

Sametinget vil understreke at naturvern i samiske områder fordrer en dynamisk og sektorovergripende politikk og forvaltning, der både urfolksrettigheter, kulturvern og naturforvaltning må ses i sammenheng. Dette er viktig både fordi samisk kultur kan sies å være nært knyttet til naturen, og fordi internasjonale miljøkonvensjoner må ses i sammenheng med urfolksrettighetene.

Sametinget konstaterer at nasjonalparkvernet foreslås utformet slik at det ikke er til hinder for

tradisjonell samisk bruk av områdene. Det konstateres videre at den samiske tilstedeværelsen og bruken i områdene anerkjennes og synliggjøres, og at det vedgås at dette i stor grad har bidratt til å opprettholde naturverdiene i området. Sametinget vil framheve betydningen av at bevaring av levesettet og kulturen til urfolk bidrar til bevaring av biologisk mangfold, og omvendt.

Sametinget vil fremheve at konsultasjonene med Miljøverndepartementet har vært nyttig i arbeidet med å finne frem til omforente løsninger. Sametinget vil imidlertid påpeke at det fremdeles gjenstår en del uløste problemstillinger i forhold til de pågående konsultasjonene om Sametingets forslag til retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder. Sametinget forutsetter at de løsninger som konsultasjonspartene kommer frem til på et senere stadium blir harmonisert og implementert i det videre arbeidet med forvaltningsmodeller og forvaltningsplaner for Seiland og Varangerhalvøya nasjonalparker.

Sametinget forutsetter at det skal kjøres nye prosesser dersom det, etter kartleggingen av eksisterende bruks- og eierrettigheter, jf. kapittel 5 i lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven), viser seg at det er andre enn Finnmarks-eiendommen som eier hoveddelen av grunnen som verneområdene er etablert på.

Det forutsettes videre at Direktoratet for naturforvaltning i konsultasjoner med Sametinget, fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet av verneområdet, og at de samiske interessene sikres i den forvaltningsordningen som etableres. Sametinget er tydelig på at forvaltningsregime ikke må virke fremmedgjørende, men styrkende for samisk kultur med næringer og samfunnsliv.

Sametinget kan på denne bakgrunn gi sin tilslutning til at utkastene til verneplanene kan vedtas av Kongen i statsråd slik de nå foreligger.

Behandlingen av saken ble avsluttet 30.11.06. kl. 09.10.”

2.4 Områdets planstatus

Det finnes ingen tematiske fylkesdelplaner i Finnmark. Fylkesplanen for Finnmark støtter Stortingets forslag til opprettelse av ytterligere nasjonalparker i Finnmark. Med to unntak er områdene som er aktuelle for vern i de berørte kommunene, lagt ut som LNF-områder uten bestemmelser om spredt bebyggelse i kommuneplanens arealdel. Store deler av det foreslåtte området i Vadsø kommune er båndlagt som nedslagsfelt til kommunens vannverk. I Jonjok i Syltefjorden er det LNF - område med åpning for spredt bebyggelse. Det er her gitt en øvre grense på tre nye hytter, med krav om bebyggelsesplan. Et mindre areal ved vegen i Storflogdalen vest for Seglodden er lagt ut til område for råstoffutvinning. Det er satt krav om plan for avslutning/igjenlegging av området. Båtsfjord kommune har opplyst om at området ikke forventes å bli brukt til uttak av sand eller grus. Det er ikke utarbeidet reguleringsplaner i kommuneplan for Unjárga/Nesseby kommune og i kommuneplanen for Vadsø kommune.

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER PLANPROSESSEN

3.1 Avgrensning

Fylkesmannen foreslo etter lokal høring grensejustering ved Øvre Flintelv (nasjonalparken), Persfjorden (landskapsvernområdet), Reindalen (naturrestat) og ved Ordo/Oarddojávri (nasjonalparken). Arealene sør for Persfjorden vernes som landskapsvernområde.

Direktoratet for naturforvaltning støttet fylkesmannens forslag til grensejusteringer og la dette til grunn ved sentral høring.

Miljøverndepartementet slutter seg til fylkesmannens og direktoratets forslag til avgrensning.

3.2 Forskrifter

Etter lokal høring anbefalte Fylkesmannen følgende justeringer i verneforskriftene:

Nasjonalparken

- Justering av ordlyden i verneformålets henvisning til kulturminner.
- Snøscooterløype fra Ordo til Adamsdalen opprettholdes.
- Snøscooterløype i Komagdalen opprettholdes fram til Antonvann. Resterende halvdel av løypa legges ned.
- Mulighet for å søke om gjeterhytte for reindrift.
- Noe utvidet tilgang for sauenevingen til motorferdsel langs traseer angitt i forvaltningsplanen.
- Endret tittel og spesifisering av myndighet i avsnittet om kulturminner.
- Speilvendning av bestemmelsen om sykling og organisert bruk av hest, slik at dette er tillatt inntil forvaltningsmyndigheten evt. finner grunnlag for å innføre restriksjoner.
- Åpning etter søknad for rydding langs fiskestier endres til stier generelt.
- Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad tillate landing med luftfartøy.

Naturresevatet

- Åpning for barmarkskjøring i reindrift, på traseer eller arealer angitt i forvaltningsplanen.
- Tar ut punktet om at motorferdsel på barmark kan tillates etter søknad i forbindelse med utfrakt av felt elg.
- Åpning etter søknad for rydding langs fiskestier endres til stier generelt.

Landskapsvernområdet

- Bruk av eksisterende båtplasser og lagring av båter på land i tilknytning til disse tillates.
- Innsamling av rekved er tillatt.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) sin tilrådning til endringer i verneforskriftene:

- Verneformålet: For å bedre presisere vernets formål, unngå misforståelser og ikke skape usikkerhet omkring hvem og hvilke næringer som kan benytte området, har DN flyttet avsnittet i formålet om at området kan brukes til reindrift, naturopplevelse og utøvelse av friluftsliv til et avsnitt under vernebestemmelsene. For å bedre klargjøre formålet og å unngå feiltolkninger omkring temaet har DN vurdert det slik at det vil være bedre om avsnittet med bruksutøvelse og næringer blir tatt ut av selve formålet og flyttet under vernebestemmelsene. Fylkesmannens justering med hensyn til ordlyd for kulturminner/kulturmiljø i verneformålet, og tekst om forvaltningsmyndighet er endret til opprinnelig tekst.
- Regulering av beite: Når det gjelder bestemmelsen om at DN kan regulere beiting som skader landskapet sin art og karakter, har Miljøverndepartementet gjort gjeldende at den ikke gjelder reinbeite. Bakgrunnen for bestemmelsen er en mulighet til å regulere beitepresset i verneområdene i en situasjon hvor beitetrykket overstiger den biologiske bæreevnen i området, m.a.o. at verneverdiene i området er direkte truet av ødeleggelse. Etter direktoratets vurdering må beitetrykkets negative effekt for naturgrunnlaget være utslagsgivende i denne sammenheng, ikke hvilke aktører som forestår beitingen. Direktoratet vil på denne bakgrunn tilrå at denne bestemmelsen strykes i forskriftene.
- DN har tatt ut bestemmelsen om bruk av sykkel og organisert bruk av hest i nasjonalparken.
- FMs nye bestemmelse om at det kan gis dispensasjon til landing med luftfartøy er tatt ut, men ordlyden i forhold til lavtflyging for reindriften er justert.
- Bestemmelsen om ferdsel i nasjonalparken og landskapsvernområdet er endret i tråd med ny mal.
- Det er tatt inn eget punkt om anlegg for Kystverket i landskapsvernområdet.

Miljøverndepartementet anbefaler følgende justeringer i verneforskriftene:

Nasjonalparken

- Avsnittet om at området kan brukes til reindrift, naturopplevelser og utøvelse av friluftsliv tilføyes under formålsparagrafen.
- Det presiseres at planting, såing og innføring av nye plantearter er forbudt både på land og i ferskvann.
- Det presiseres at jakt og fiske er tillatt også etter reindriftråttens regler.
- Det presiseres at det for reindriften legges opp til en praksis med flerårige tillatelser til motorferdsel, og til at disse koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftråttens loven.
- Bruk av lett motorkjøretøy på to kjørespor i Nesseby kommune reguleres av motorferdselloven, jf § 3 punkt 6.2 g)
- Oppføring av bygninger og anlegg i forbindelse med reindrift og oppsyn, jf § 3 punkt 1.3 g).
- § 4 punkt 4.2 tilføyes det at ” Det er et vilkår at kulturminnemyndigheten har godkjent tiltaket”.
- I § 3 punkt 6.3 i) gis det mulighet for forsvarerets nødvendige lavtflyging etter søknad og det legges opp til flerårige tillatelser.
- Vilkåret om at utøvere av duodji skal være registrerte er fjernet i § 2.5

Naturresevatet

- Under formålsparagrafen tilføyes et avsnitt om at ivarettakelse av naturgrunnet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse, og at området kan brukes til reindrift.
- Det presiseres at planting, såing og innføring av nye plantearter er forbudt både på land og i ferskvann.
- Det presiseres at jakt og fiske er tillatt også etter reindriftråttens regler.
- Det kan utarbeides en forvaltningsplan for naturresevatet
- Det åpnes for at uttransport av skadde og syke husdyr kan skje etter søknad ihht § 5
- Vilkåret om at utøvere av duodji skal være registrerte er fjernet i § 5.

Landskapsvernområdet

- Avsnittet om ivarettakelse av naturgrunnet for samisk kultur og næringsutnyttelse, og områdets bruk til reindrift, er flyttet fram under formålsparagrafen.
- Det tilføyes at havbruksvirksomhet kan gis unntak etter søknad dersom det ikke strider mot verneformålet.
- Det presiseres at jakt og fiske er tillatt også etter saltvannsfiskeloven og reindriftråttens regler
- Det tilføyes at det kan gis tillatelse til havbeite uten synlige installasjoner over vann, etter akvakulturloven.
- Oppføring av bygninger og anlegg i forbindelse med reindrift og oppsyn tilføyes i § 3 punkt 1.3 n)
- Vilkåret om at utøvere av duodji skal være registrerte er fjernet i § 2.1

Departementet har i tillegg foretatt en del endringer av redaksjonell karakter.

4 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet for naturforvaltning er gjennom brev av 25.06.98 fra Miljøverndepartementet, gitt myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområder i Norge. I brev av 26.oktober1998 åpnet DN for at kommunene kan søke om forvaltningsansvaret for blant annet naturresevat og landskapsvernområder. Dersom kommunene ønsker det, vil de få tilbud om å overta forvaltningen av det foreslåtte landskapsvernområdet og naturresevatet. For nasjonalparken vil det etter DN sin oppfatning være naturlig å avvente evalueringen av de pågående forsøkene med ulike forvaltningsmodeller for nasjonalparker før det eventuelt gjøres noe med forvaltningsmyndigheten. DN er dermed innstilt på at fylkesmannen blir forvaltningsmyndighet for nasjonalparken. For å sikre lokal

medvirkning i forvaltningen bør det opprettes rådgivende utvalg. Sammensetting av slikt utvalg må skje i samarbeid mellom fylkesmannen og berørte kommuner.

Miljøverndepartementet vil bemerke: I konsultasjonsmøtet mellom Sametingets administrasjon og Miljøverndepartementet den 26. august 2005, presiserte Sametinget at forvaltningen må inkludere samisk deltakelse. Det må etter Sametingets syn opprettes egne forvaltningsstyrever med representanter oppnevnt av Sametinget, fylkeskommunene og eventuelt departementet.

4.1 Forholdet til Finnmarksloven, eiendoms- og bruksrettigheter, erstatning og forvaltning

Sametinget har på møte med Miljøverndepartementet 26. august 2005 og senere gjen-tatt på møte 5. september 2006 og konsultasjonsmøte 27. september 2006 tatt opp spørsmålet knyttet til finnmarksloven § 19 om nasjonalparker på Finnmarkseiendom-mens grunn og forholdet til erstatning.

Finnmarksloven § 19 lyder:

”Grunn som Finnmarkseiendommen eier, kan legges ut som nasjonalpark etter reglene i naturvernloven. Ved utformingen av bruksregler skal det legges vekt på at tradisjonell bruk kan videreføres. Finnmarkseiendommen og bruksrettshavere som berøres, kan kreve erstatning for økonomisk tap etter reglene i naturvernloven § 20 b.”

Sametinget stiller spørsmål om det er vurdert om hvorvidt det i det hele tatt er adgang til å opprette nasjonalparker på grunn som kunne vise seg å være underlagt ikke-statlig eiendomsrett etter kommisjonens og domstolens identifiseringsarbeid. Videre tar Sa-metinget opp om MD har vurdert erstatningsforhold knyttet til vernede områder der tidligere statlig pretendert grunn har andre grunneiere som følge av finnmarksloven. Sametinget påpeker at vern ikke må stride mot finnmarksloven og ønsker en sikker-hetsklausul i verneforskriftene for Varangerhalvøya og Seiland. Sikkerhetsklausulen må etter Sametingets oppfatning ta opp følgende punkter:

1. erstatning skal gå til Finnmarkseiendommen og evt. til de som måtte få eien-domsrett etter behandling av domstol eller kommisjon.
2. når eiendoms- og bruksrettigheter er avklart, bør vernet bortfalle evt. bør det legges opp til ny behandling.

Sametinget ønsker å anføre følgende om privat grunn og forholdet til naturvernloven § 3:

”Loven oppstiller tre vilkår: De private må være "områder av samme art", det kreves at de "ligger i eller grenser inntil" arealer som er eid av staten, og at de legges ut "sammen med" statens grunn, jf. naturvernloven § 3 første ledd annet punktum. Tolkningen av eien-domsvilkåret har budt på tvil. Av de nasjonalparkene som hittil er opprettet, er det 14 som omfatter privat eiendom. For Børgefjell, Femundsmarka, Jotunheimen, Junkerdalen, Salt-fjellet/Svartisen og Stabbursdalen er det tale om små arealer. Høyesterett har godtatt at Hardangervidda nasjonalpark omfattet i overkant av 50 % privat grunn av hele arealet på

noe over 3400 km², jf. Rt. 1986 s. 199. Høyesterett tok utgangspunkt i at grunnlaget for vernevedtaket burde være verneverdiene på statsgrunnen, og slik at de private områdene fremstår som et tillegg. For Hardangerviddas del var det klart at statsgrunnen var utgangspunktet for og kjernen i vedtaket, og at de private områdene var å anse som tillegg. Verneverdiene på statsgrunnen ble også ansett særlig verdifulle og oppfylte selvstendig kravene til nasjonalpark. Det hadde da mindre betydning at de private områdene arealmessig var betydelige. Høyesterett fant det vanskelig å oppstille noen bestemt grense for størrelsesforholdet mellom privat og statlig grunn.”

Sametinget vil videre peke på at NOU 2004:28: Ny naturmangfoldlov legger opp til at kravet om statsgrunn skal bortfalle ved nasjonalparker. Sametinget understreker at man også da må kjøre nye prosesser, dersom størstedelen av verneområdet er i privat eie, slik at de ”nye” eierne får en mulighet til å påvirke vernet. Sametinget ønsker ikke en situasjon der nasjonalparkvernet blir automatisk videreført fordi en eventuell ny naturmangfoldlov hjemler nasjonalparker på 50-100 % privat grunn.

Departementet vil anføre at naturvernlovens geografiske virkeområde ikke er endret som følge av vedtaket om ny Finnmarkslov, jf. Innst. O. nr 80 (2004–2005).

Departementet viser til at privat grunn som ligger i eller grenser inntil statsgrunn kan legges ut til nasjonalparker, jf. naturvernloven § 3. Tilsvarende vil det være naturlig å legge til grunn at områder som evt måtte vise seg å være i privat eie og som er tilstøtende Finnmarkseiendommens grunn, må betraktes tilsvarende som det naturvernloven § 3 sier om private områder tilstøtende statsgrunn ellers i landet. Dersom det under kartleggingen og utredningen av eksisterende rettigheter som skal skje i henhold til finnmarksloven kapittel 5, blir fastslått at andre enn Finnmarkseiendommen eier deler av den grunnen som omfattes av den foreslåtte nasjonalparken, skal det bli tatt opp til vurdering hvilken betydning det skal få for nasjonalparkvernet. Dersom kravene i naturvernloven ikke ansees som oppfylt etter at spørsmålet til eierskapet til arealer innenfor en etablert nasjonalpark, er endelig avklart, vil dette få konsekvenser for hvorvidt man skal opprettholde eksisterende vern på disse eiendommene eller ikke.

Dersom det skulle vise seg at berørte arealer innenfor et verneområde er i privat eie, skal betydningen av dette bli tatt opp til vurdering hva angår spørsmålet om erstatning.

Sametinget har også tatt opp spørsmålet knyttet til samisk deltagelse i forvaltningen av verneområdet. Sametinget ønsker at det som følge av konsultasjoner mellom Direktoratet for naturforvaltning og Sametinget skal opprettes et forvaltningsstyre med blant annet lokal samisk representasjon som skal være forvaltningsmyndighet for nasjonalparken og at Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som ivaretar sekretariatsoppgavene. Sametinget ønsker at forvaltningsstyret skal være ansvarlig for å håndheve bestemmelser og utarbeide forvaltningsplaner og at etablering av et slikt forvaltningsstyre bør forankres i verneforskriften. Sametinget mener at Direktoratet for naturforvaltning skal innhente samtykke fra Sametinget før forvaltningsplaner godkjennes.

Departementet vil her vise til at det for tiden pågår forsøksordninger med lokal forvaltning i 4 områder i Sør- og Midt-Norge. Disse forsøkene skal evalueres i 2008 og være med å danne grunnlag for om, i hvilken utstrekning og på hvilken måte lokal forvaltning av våre større verneområder skal gjennomføres i fremtiden. Det vil i denne sam-

menheng være naturlig å drøfte hvordan den samiske innflytelsen skal ivaretas innenfor en eventuell lokalforankret forvaltningsstruktur.

Det er etter de foreslåtte vernebestemmelsene for nasjonalparken, naturreservatet og landskapsvernområdet Direktoratet for naturforvaltning som skal fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet av verneområdene. For nasjonalparken skal det opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av nasjonalparken. Direktoratet skal påse at samiske interesser blir ivaretatt på en god måte og at utformingen av forvaltningsregimet skal skje i samsvar med konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget.

Departementet finner det ikke riktig å forskuttere resultatet av konsultasjoner mellom Direktoratet for naturforvaltning og Sametinget om hvordan forvaltningsordningen for nasjonalparken skal organiseres ved allerede nå å uttale seg om hvorvidt det vil være formålstjenelig å opprette et eget forvaltningsstyre eller ikke. Dette må være gjenstand for drøftinger mellom de to organene. Dette betyr at det ikke er mulig å imøtekomme Sametingets krav om å ta inn etablering av et forvaltningsstyre i forskriften.

For likevel å understreke målsettingen om å sikre samisk interesser i forvaltningen, foreslår departementet at dette synliggjøres i forskriften til nasjonalparken under § 7 om forvaltningsmyndighet (§ 9 i forskriften til naturreservatet). Departementet foreslår følgende tillegg:

”Direktoratet for (...) for nasjonalparken. Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres”.

Så vidt angår spørsmålet om utarbeidelse av forvaltningsplan for området, skal dette arbeidet skje innenfor rammen av verneforskriften, konsultasjonsavtalen og de nærmere retningslinjer som for tiden er under utarbeidelse for behandling av vernesaker i samiske områder og som skal foreligge ved årsskiftet 2006/07. Det er Direktoratet for naturforvaltning som er tillagt myndighet til å fastsette forvaltningsplaner for verneområder. Denne ordningen skal fortsatt legges til grunn. Dette innebærer at fastsettelse av forvaltningsplaner ikke vil kreve særskilt samtykke fra Sametinget, men at det gjennomføres konsultasjoner med målsetting om å oppnå enighet.

Utgifter til vern og forvaltning av verneområdene, herunder oppsyn og kostnader ved eventuelle nye erstatningsregler, vil skje innenfor MDs til enhver tid eksisterende budsjettammer.

Vi viser også til kap 5.5 for omtale av forvaltningen av verneområdene.

5 GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

Det ble gjennomført separat lokal og sentral høring. Disse høringsinstansene har avgitt uttalelse i den lokale høringen:

Finnmark fylkeskommune, Båtsfjord kommune, Unjárga/Nesseby kommune, Vadsø kommune, Vardø kommune, Fiskeridirektoratet region Finnmark, Kystverket Troms og Finnmark, Statens vegvesen region nord, Sametingets miljø- og kulturvernavdeling, Fylkeslandbruksstyret i Finnmark, Områdestyret for reindrift i Øst – Finnmark, Statskog Finnmark jordsalgskontor, Reinbeitedistrikt 6 Varjjatnjárga, Varanger kraft, Klubvik beitelag og Klubvik sauavlslag, Persfjord beitelag, Vadsø beitelag, Båts-

fjord handelsstands fiskerigruppe, Arctic Trail v/prosjekteier Båtsfjord kommune, Arctic Giant v/Hexeria AS, Forum for natur og friluftsliv i Finnmark, Norges naturvernforbund Finnmark, Varangerhalvøya Turlag, Unjárga sámid searvi/Nesseby sameforening, Unjárga samialbmotbellodat, Flintelva hytteveforening, Komagvær hytteforening, Persfjord hytte- og grunneierforening, Adamsdalen hytteforening, Ordo hytteeierforening, Vestre Jakobselv Utmarkslag, Båtsfjord jeger og fiskerforening, Vardø Sportsfisker- og Jegerforening, Vardø Røde Kors, Vadsø pensjonistforening, Norsk naturarv og 12 privatpersoner/grunneiere i området.

Disse sentrale høringsinstansene fikk planen til høring:

Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Reindriftsforvaltningen Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Avinor AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Fjellstyresamband, Norges Fiskarlag, FHL Havbruk, Taretrålfiskernes forening, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Prosessindustriens landsforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, SABIMA, Norsk Biologforening, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Norges Kystfiskarlag, SKOGFORSK, Norsk Institutt for naturforskning, Universitetet i Tromsø, Universitetet for miljø og biovitenskap (tidligere Norges Landbrukshøgskole), Norsk Fiske-rihøgskole, Havforskningsinstituttet, Statens navnekonsulenter for norske stedsnavn i Nord – Norge, Navnekonsulenttjenesten for samiske stedsnavn, Statens navnekonsulenttjeneste for kvenske navn.

Saken ble ved sentral høring også forelagt Kommunal- og regionaldepartementet som daværende ansvarlig departement for samiske saker, ettersom verneforslaget berører samiske kjerneområder.

5.1 Om vernet og planprosessen

5.1.1 Konsultasjoner før vernevedtak

Finnmark fylkeskommune ber om at Regjeringen konsulterer Sametinget og fylkeskommunen i alle verneforslag i Finnmark.

Fylkesmannen har ingen kommentarer til dette.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at Sametinget og fylkeskommunen er høringsparter på linje med andre organer i verneplanprosesser. Ofte, som også her i forbindelse med planprosessen for Varangerhalvøya, blir de spurt om å sitte i referansegrupper/rådgivende uvalg. Nasjonalparkplanene i Finnmark, som ellers i landet, er en oppfølging av Stortingsmelding nr 62 (1991 – 1992) som både Stortinget og Regjeringen i 1993 sluttet seg til.

Miljøverndepartementet viser til at det har vært konsultasjonsmøter med Sametinget i sluttbehandling av verneforslaget. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets merknader.

5.1.2 Finnmark som vernealibi

Finnmark fylkeskommune uttaler at man frykter en utvikling der Finnmark sitter med store arealer som skal bli Norges alibi i vernesammenheng, og utsettes for enda mer omfattende verneområder enn det som er tilfelle i dag.

Fylkesmannen viser til at sommeren 2004 er ca. 3100 km² av Finnmark omfattet av vern etter naturvernloven. Dette tilsvarer 4,6 % av fylkets territorium (inklusive sjøarealer) eller 6,4 % av fylkets landareal. Det er foreløpig langt igjen til den nasjonale målsetningen på 12-13 % av Norges areal som

Stortinget har sluttet seg til i flere stortingsmeldinger. Etter opprettelsen av Seiland og Varangerhalvøya nasjonalparker vil vi fremdeles ligge under denne andelen i Finnmark. Dersom alle gjenværende verneplaner for fylket ble vedtatt direkte etter dagens grove skisser, ville dette omfatte 14-15 % av landarealet, men trolig noe mindre av fylkets totale areal inklusive sjøarealer. Foreløpig ser Finnmark ut til å ende opp omtrent på den nasjonale målsetningen. Til sammenligning har Aust-Agder fylke vernet 17,5 % av fylkets territorium. På denne bakgrunn mener Fylkesmannen det per i dag ikke er grunn til å trekke fram Finnmark spesielt som et nasjonalt "vernealibi".

Direktoratet for naturforvaltning viser til ovennevnte stortingsmelding. Opprettelse av nasjonalparker og store landskapsvernområder er fordelt utover store deler av Norges landarealer, og mange fylker er berørt av flere store verneområder.

Miljøverndepartementet slutter seg til fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.1.3 Forholdet til samiske interesser

Statskog Finnmark oppfordrer til varsomhet med å opprette nye nasjonalparker og verneområder i Finnmark før ny lov om forvaltning av grunn og ressurser i Finnmark er vedtatt. Unjárga sámiiid sear-vi/Nesseby sameforening og Unjárga samealbmotbellodat/ Nesseby samefolketsparti mener saken må utsettes til rettighetsspørsmålet er avklart. Reinbeitedistrikt 6 viser til at reindriften stadig har måttet tåle innskrenkninger i sitt driftsgrunnlag, og at ytterligere innskrenking vil kunne redusere reindriften slik at man kommer i konflikt med ILO - konvensjon nr. 169 (urbefolkninger) og Grunnlovens § 110a. Områdestyret for reindriften mener folkerettsekspertene må utrede om etablering av nasjonalparken er i strid med Norges folkerettslige forpliktelse.

Fylkesmannen viser til at konsekvensene for reindriften er utredet. Konklusjonen er at det vil være forholdsvis begrensede virkninger for næringen.

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) uttaler at for å ivareta Norges folkerettslige forpliktelser i forhold til samene som urfolk er det viktig å sikre at samenes og reindriftens rettigheter blir ivaretatt ved opprettelse av verneområder.

Sametinget krever at man avventer å ferdigbehandle saken og andre vernesaker i Finnmark til Finnmarksloven er endelig vedtatt. Det kan ikke aksepteres at det fattes vedtak om vern før rettighetsbildet er klarlagt.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at innspillene i stor grad er av prinsipiell karakter, bl.a. hva angår avklaringer av rettighetsspørsmål. Dette er spørsmål av nasjonalpolitisk karakter, og anses å ligge utenfor direktoratets mandat i dette planarbeidet.

Hovedmotivet for å opprette nasjonalparker er å forhindre inngrep i store urørte naturområder og verne om landskap med planter, dyreliv, natur- og/eller kulturminner, og det er ønskelig at f. eks driftsformen skal kunne fortsette slik at landskapsbildet opprettholdes. I Samerettsutvalgets utredning NOU 1997:4 "Naturgrunnlaget for samisk kultur" står det at "*Selv om det varierer ut fra hva slags verneområde det er tale om, kan tradisjonell bruk av områdene til beite og utmarkshøsting som oftest fortsette, men det kan bli krevd omlegginger i driften, blant annet begrensninger i motorferdsel. For samiske naturbruksinteresser, som ofte nettopp er av denne typen, vil vernevedtak på denne måten kunne sikre fortsatt bruk av områdene*".

Utnyttelsen av utmarka har vært en viktig del av samisk kultur i generasjoner, og området er fortsatt av stor betydning for samisk kultur og tradisjon. Et vern etter naturvernloven vil bidra til å sikre området mot inngrep som kan skade eller ødelegge naturgrunnlaget. Vernet vil derfor være et bidrag til å sikre naturgrunnlaget slik at samisk kultur, bosetting og næringsutøvelse kan opprettholdes, og vil derfor ikke være til hinder for tradisjonell samisk bruk av området.

Sametinget og Miljøverndepartementet har etter at DN's tilrådning ble oversendt til MD, hatt konsultasjonsmøte om verneforslaget. Enkelte punkter i verneforslaget ble drøftet, og det ble enighet om konsultasjonsprosedyrer for slutføringen av arbeidet med verneplanen.

Sametinget og Reinbeitedistrikt 6 har som ledd i denne konsultasjonsprosessen om samiske interesser drøftet DN's tilrådning til MD med DN og fylkesmannen. Reinbeitedistrikt 6 er i utgangspunktet ikke negative til vern da det medfører en beskyttelse av beiteområdene mot konkurrerende inngrep. De viste til at reindriften i området er under sterkt press og at nasjonalparken ikke måtte medføre ytterligere press i form av restriksjoner som vanskeliggjør en rasjonell reindrift. Reinbeitedistriktet ønsket at landskapsvernområdet i nord ble omgjort til nasjonalpark da dette vil gi en bedre beskyttelse av de viktige, inngrepsfrie beiteområdene mellom Syltefjord og Sandfjord. Generelt ble det uttrykt at nasjonalparken kunne vært større – for reindriften hadde det vært nyttig om den hadde omfattet større deler av de produktive dalene. De var videre opptatt av at reindriften måtte synliggjøres bedre i bestemmelsene. Helst ønsket de at retten til å drive reindrift i området ble tatt inn som en del av formålsbestemmelsen. For å sikre nødvendig bruk av motorkjøretøyer ba distriktet om at det ble innført en direkte hjemmel til dette, dvs. at reindrift ble unntatt fra det generelle motorferdselforbudet på lik linje med oppsyn m.v. Distriktet ønsket dessuten en presisering om at vern ikke skal være til hinder for felling av rovdyr (lisens-/kvotejakt og skadefelling). Andre forhold som Sametinget og reinbeitedistriktet tidligere har tatt opp, er drøftet under de enkelte tema.

Miljøverndepartementet viser til at vern etter naturvernloven bidrar til å beskytte området mot inngrep som kan skade eller ødelegge naturgrunnlaget. Vernet vil derfor være et viktig bidrag for å sikre grunnlaget for samisk kultur, bosetting og næringsutøvelse. Det er imidlertid ikke juridisk hjemmel i naturvernloven for å utvide et verneområde alene for å ta vare på reinbeiteområder. Departementet har lagt vekt på å utforme vernebestemmelsene slik at lokalsamfunnets tradisjonelle bruk i størst mulig grad skal kunne fortsette. Dette gjelder både reindrift og sauebeite. Departementet mener av den grunn at de folkerettslige forpliktelsene i forhold til samene som urfolk er ivaretatt. Når det gjelder forholdet til motorferdsel og jakt (herunder felling av rovdyr) er dette drøftet under de gjeldende tema i foredraget. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets vurdering av verneforslagets ivaretagelse av samiske interesser.

5.2 Om navn på verneområdene

Sametinget tilrår Várnjárgga álbmotmeahcci som samiske navn på nasjonalparken, Oarddu luondumeahcci som samiske navn på naturreservatet og Biezavuona – Oardduvuona suodjemeahcci som samisk navn på landskapsvernområdet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter sametingets forslag til samiske navn på de foreslåtte verneområdene.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets merknad.

5.3 Om verneform

5.3.1 Landskapsvernområde eller nasjonalpark sør for Persfjorden

Finnmark fylkeskommune, Fylkeslandbruksstyret i Finnmark, Vardø kommune og Arctic Giant Enduro støtter alternativet med landskapsvernområde. Statskog Finnmark, Naturvernforbundet i Finnmark, Varangerhalvøya turlag og en person støtter alternativet med nasjonalpark.

Fylkesmannen går inn for vern til landskapsvernområde sør for Persfjorden. Dette vil gi et tilstrekkelig vern og samtidig noe mer fleksibilitet enn nasjonalpark.

Direktoratet for naturforvaltning mener uttalelsene viser til ønskene om å kunne opprettholde snøscooterløpet Arctic Giant Enduro. Motorisert ferdsel skal i størst mulig grad legges utenom verneområder. Et slikt løp er ikke aktuelt å arrangere i en nasjonalpark, men DN støtter fylkesmannens tilrådning om

landskapsvern som verneform for at løpet kan arrangeres også i framtida. Dette begrunnes i at dette løpet kun arrangeres en gang i året, så fremt det er brukbare snøforhold. Det vil imidlertid ikke bli aktuelt å åpne for utvidelse av løpet inn i nasjonalparken.

Miljøverndepartementet slutter seg til fylkesmannens og direktoratets tilråding.

5.3.2 Andre forslag om endret verneform, herunder sonering av nasjonalparken i vest

Reinbeitedistrikt 6, Forum for natur og friluftsliv i Finnmark og en person mener hele det foreslåtte landskapsvernområdet bør vernes som nasjonalpark, dette vil gi parken større verdi og beskytte bedre mot bl.a. veiutløsning. Naturvernforbundet i Finnmark mener landskapsvernområdet bør trekkes unna hyttefeltet i Persfjorden og vernes som naturreservat. Varangerhalvøya turlag mener sone A i nasjonalparken bør vernes som naturreservat for å få et strengere vern for bl.a. dverggåsa. Unjárga sámiiid searvi/Nesseby sameforening mener sone A bør vernes som naturreservat med kommunen som forvaltningsmyndighet, slik at tilgangen til jakt, fangst og fiske ikke reduseres i framtiden. Varanger rein-samelag mener arealene i Båtsfjord kommune må vernes som nasjonalpark og at resten med unntak av et naturreservat i fugleområdene i vest, vernes som landskapsvernområde. En person mener det bør velges en ”mildere verneform” ved bærområdene ved Øvre Flintelv-Urdelva-Jakobselvkroken, slik at bærplukkere, fiskere og scooterturisme fortsatt kan få motorferdsel-dispensasjon. Åtte personer beklager at området Persfjorden – Syltefjorden er foreslått som landskapsvernområde og ikke som nasjonalpark. Dette vil gi et svakere vern og gir åpninger for å bygge veg i området, et område som naturmessig er så unikt at en veiutløsning aldri må bli en realitet. Statens landbruksforvaltning (SLF) sier at sauenæringen må sikres nødvendig handlingsrom og fleksibilitet, og landskapsvern som verneform i de mest intensivt brukte områdene synes derfor å være mest hensiktsmessig.

Fylkesmannen har valgt landskapsvernområde i nordøst fordi området inneholder inngrep som det ikke er ønskelig å inkludere i en nasjonalpark. Nasjonalpark på hele dette arealet er derfor uaktuelt. Vern til naturreservat er mulig, men Fylkesmannen ser landskapsvernområde som den mest hensiktsmessige verneformen ut i fra graden av restriksjoner som er foreslått. Soneinndeling er foreslått i nasjonalparken for å redusere antallet verneformer, etter at Fylkesmannen i utgangspunktet så for seg et vern som naturreservat. Fylkesmannen vurderer fortsatt sonering som den beste løsningen. Tilgangen til jakt, fangst og fiske vil ikke avhenge av hvem som er forvaltningsmyndighet. Fylkesmannen ser det ikke som aktuelt å fremme et forslag om vern til landskapsvernområde for hovedarealet slik reinsamelaget foreslår, reindriften skal kunne fungere godt også innenfor en nasjonalpark. Fylkesmannen vil heller ikke foreslå et landskapsvernområde i bærområdene for å tillate mer motorferdsel, men vil i anbefalingen om avgrensning foreslå det vi ser som det beste kompromisset mellom ønskene om motorferdsel, ønskene om ro og hensynet til verneverdiene.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens forslag til vernekategorier. Angående landskapsvernet i nordøst, finnes det både hytter, veier og strømledninger innenfor området. Med alle disse anleggene i området er verneformen landskapsvern mest hensiktsmessig å bruke. Sonering i nasjonalparken i stedet for naturreservat er også mer formålstjenlig å bruke da bestemmelsene for området ville ha blitt svært like, og at formålet med opprettelsen av vern ville dekket de samme verdier.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets forslag.

5.4 Om avgrensingen

5.4.1 Generelt

Finnmark fylkeskommune støtter på generelt grunnlag de vurderinger om avgrensninger som er gjort av kommunene, og viser til disse. Båtsfjord kommune er i utgangspunktet positiv til vern av områdene på Varangerhalvøya og er fornøyd med måten Fylkesmannen har kjørt prosessen på. Kommunen er sterkest berørt av verneforslaget og ser det som viktig at deres innspill tas hensyn til. Unjárga/Nesseby kommune viser til kart vedlagt hørings-uttalelsen og aksepterer et vern i henhold til dette. Dette gjelder grensejusteringer ved Jakobselva og områder øst for Bergebyelva. Vadsø kommune er

positiv til opprettelse av nasjonalpark, men slutter seg til forslaget fra Vestre Jakobselv utmarkslag om grense-endringer i området ved Øvre Flintelv. Fiskeridirektoratet, region Finnmark har ingen innvendinger mot at vernet gjennomføres som foreslått. Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark er i mot vern. Bestemmelser for verneområdene vil gå foran reindriftsloven. Dermed blir ulempene større enn fordelene ved vern av Varangerhalvøya. Reindrifts-forvaltningen i Øst-Finnmark opprettholder og støtter Områdestyret sin uttalelse. Varanger HV-distrikt 18 vil ikke bli hindret i sin virksomhet og har ingen merknader til verneforslaget. Statskog Finnmark oppfordrer til fortsatt varsomhet med å opprette nye nasjonalparker og verneområder i Finnmark før vedtak av ny lov om forvaltning av grunn og ressurser. Reinbeitedistrikt 6 Varjjatnjárga er positive til et vern av beitearealene mot inngrep, men kan pga negative effekter for reindriften ikke godta forslaget i sin nåværende form. Varanger reinsamelag er i utgangspunktet positiv til beskyttelse av reindriften områder mot press fra storsamfunnet. Laget stiller seg bak reinbeitedistriktets uttalelse. Varangerhalvøya turlag er tilfreds med at nasjonalparken endelig ser ut til å bli en realitet. En person sier en nasjonalpark vil bevare deler av naturen noenlunde uberørt og gi våre etterkommere mulighet til å oppleve gleden over stillheten og roen i en ren og uberørt natur. Det blir derfor helt galt å forlange enten at nasjonalparken må vekk eller at den må inn-skrenkes mest mulig slik at man får kjøre der det er kjørbart, og forlange at det skal være mulig å kjøre inn til alle steder der man har vært tidligere. Åtte personer er prinsipielt glade for at nasjonalparken nå ser ut til å bli en realitet. De er også fornøyd med det forarbeidet som er gjort av Fylkesmannen, spesielt at alle berørte parter har fått mulighet til å fremme sine synspunkter. Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) ser positivt på arbeidet for å sikre naturgrunnlaget på halvøya. Havforskningsinstituttet og Oljedirektoratet har ingen kommentarer til forslaget om opprettelsen av verneområdene. Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO) støtter forslaget om vern av Varangerhalvøya. De mener dette vil være den beste måten å sikre de store nasjonale natur- og friluftslivsinteressene som finnes i dette området. Vardø kommune viser i sentral høring til sine kommentarer fra lokal høring.

Kommunal- og regionaldepartementet anbefaler at forskriftene utformes slik at reindriften sikres de samme rettighetene som i forskriften om vern av Stabbursdalen nasjonalpark.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at mange er generelt fornøyd med forslaget til vern av Varangerhalvøya. Flere har kommet med innspill til grensejusteringer og endringer i forskriftene. Dette kommenteres tematisk nedenfor.

Miljøverndepartementet viser til direktoratets uttalelse.

5.4.2 Reduksjon i Unjárga/Nesseby kommune

Unjárga/Nesseby kommune aksepterer nasjonalparken forutsatt at grensa flyttes slik at kjørespor og teltleir i Jakobselvkroken (ca. 1 km²) og 2/3 av kjøresporet sør for Tolks hytte (ca. 4 km²) tas ut. Unjárga Samealbmobellodat / Nesseby samefolkets parti, Unjárga sámiiid searvi / Nesseby sameforening og en person mener også grensa må flyttes slik at kjøresporene til leirplassen i Jakobselvkroken og kjøresporet til bærområdene sørøst for Tolks hytte frigjøres.

Fylkesmannen har allerede tidligere i prosessen gjort tilpasninger i forhold til bygdefolkets ønsker om tilgang til områdene med motorkjøretøy. Alle åpne barmarksløyper og alle dispensasjonstraseer med unntak av de to omtalte ligger utenfor verneforslaget. Fylkesmannen har vurdert de foreslåtte justeringene, men finner det ikke mulig å oppfylle også disse uten å miste vesentlige verneverdier.

Åtte personer er fornøyd med at fylkesmannen har avvist forslaget om grenseendring i Jakobselvkroken. Unjárga/Nesseby kommune beklager at fylkesmannen har tilsidesatt kommunestyrets vedtak og ønsker om grenseendringer for nasjonalparken. Kommunen ønsker å opprettholde to dispensasjonstraseer, som går etter fast mark i behørig avstand til myrområder. Sametinget mener en må ta hensyn til Nesseby kommunes grensejusterings-forslag, ved Jakobselvkroken og Bierfaljohka (Pierpoljohka). Dette er områder som er viktige for kommunens innbyggere ved bruk av utmarka.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger. Når det gjelder de ønskede grensejusteringer i Nesseby kommune ut fra ønske om motorisert ferdsel på barmark, kom dette også opp som tema på tilrådingsmøtet. Direktoratet kan ikke gå inn for en slik justering. Det er foretatt grense-

endringer i dette området før forslaget til verneplan var på høring. Det er ikke ønskelig med videre motorisert kjøring på barmark inn i dette området. Dette bør heller ikke være til hinder for videre bruk av teltleiren og bærområdene. Deler av området består av vierskog, myr og flere vann er av stor betydning for fuglelivet.

Miljøverndepartementet presiserer at på grunn av de viktige verneverdiene i området, kan ikke departementet gå inn for en grensejustering slik Nesseby kommune og Sametinget primært ønsker. Departementet ser imidlertid at det kan være behov for ferdsel i områdene som kommunen omtaler. Departementet foreslår derfor en endring i forskriften § 3 pkt 6.2 g vedrørende motorferdsel, jf avsnitt 5.8.9.

5.4.3 Grensejustering i Vadsø kommune

- Reduksjon/økning ved Øvre Flintelv:

Både folkemøter og høringsuttalelser viser at områdene ved Øvre Flintelv er omstridt. Vadsø kommune, Vestre Jakobselv utmarkslag, Vadsø pensjonistforening og to personer foreslår å trekke grensa nord for Urdelva, slik at de øvre myrene øst for elva fortsatt blir tilgjengelige for lokalbefolkningen med motorkjøretøy. En person foreslår å trekke grensa 5 km ovenfor dagens forslag for å korte ned avstanden til bærområdene. Nesseby kommune krever at arealet reduseres også på vestsida av elva, i Nesseby kommune, dersom det reduseres på østsida. Statskog støtter forslaget til grenser, men anbefaler tiltak for å redusere slitasje som følge av oppkonsentrasjon av kjøretøy i området. Varangerhalvøya turlag, Flintelva hyttevelforening og en person mener forslaget til grense ved Øvre Flintelv ligger for langt opp og at den bør flyttes flere km sørover for å redusere kjøreskader og forstyrrelser i området.

Fylkesmannen viser til at dersom grensa flyttes sørover må forslaget sendes ut på ny lokal høring jf. saksbehandlingsreglene. Dette er ikke aktuelt. Når det gjelder ønskene om frigjøring av områder for motorferdsel, viser Fylkesmannen til at en også i dette området har gjort vesentlige grensetilpasninger forut for utsendelse av høringsforslaget for å imøtekomme bygdefolkets ønsker. Fylkesmannen har befaret området i detalj forut for anbefalingen, og vil komme ønskene om økt tilgang i møte ved å anbefale en mindre justering ved utløpet av Øvre Flintelva. Justeringen innebærer at nedre tredjedel av den vierbevokste halvøya ved utløpet, med kjørespor og mye brukte leirplasser, frigjøres. Ut over ønskene om økt tilgang kan dette forsvares ved at vegetasjonen her tåler mer slitasje, kjøretøy vil bli mer skjult i vierskogen og en slik frigjøring vil øke respekten for vernet lokalt. De fleste av de mye brukte leirplassene ovenfor den foreslåtte grensa kan brukes ved å bære utstyret 2-300 meter. Fylkesmannen håper at lokalbefolkningen, ved å ha fått godt gjennomslag for sine ønsker i forhold til utredningsgrense og høringsgrense, dermed også vil respektere den nye grensa for kjøring og følge dette opp seg i mellom.

Åtte personer er ikke enig i grensejusteringen fylkesmannen har foretatt. Grensen burde i stedet vært flyttet lenger sør for å unngå den "kilen" inn i nasjonalparken som det nå har blitt. Dette ville ha redusert de allerede omfattende kjøreskadene i området og gitt mindre forstyrrelser i nasjonalparken.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger vedrørende en mindre justering ved utløpet av Øvre Flintelv, slik at nedre deler av barmarksløypa som er mye brukt og som har satt tydelige spor i terrenget, frigjøres. Utover dette er det på grunn av verdiene, spesielt i området ved Jakobselva og Flintelva, ikke ønskelig med andre justeringen av grensene. Det vises til at det er sterkt ønskelig med en reduksjon av den motoriserte ferdselen på barmark, spesielt innenfor verneområder. Det er tidligere i prosessen gjort grenseendringer også med hensyn til kjøring på barmark, og DN mener disse endringene godt dekker behovet for slik ferdsel.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

- Reduksjon i Skalleldalen:

Vadsø beitelag foreslår å endre grensa mellom Vasavann og Komagdalen dersom det ikke kan åpnes for sauenæringens motorferdselbehov i vernebestemmelsene.

Fylkesmannen vil ikke anbefale en slik reduksjon. Hensynet til sauenæringen foreslås fanget opp gjennom en endring av bestemmelsene, se punktet "motorferdsel i sauenæringen" under vernebestemmelser.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det langs Komagelva vokser bestander av sterkt flompåvirket sumpvierskog. Sumpvierskogen vurderes som botanisk sett svært verneverdig og en grenseendring i området er ikke ønskelig. I Komagdalen finnes også særegne strandlinjer og området er lite forstyrret av tekniske anlegg og bruk av motorkjøretøyer. Direktoratet viser ellers til kommentarene til forskriften.

NGU viser til konsekvensutredningen for mineralske råstoffer der det er foreslått en grensejustering i Skallelvområdet for å unngå en kvartsittforekomst inn i verneforslaget. NGU mener Fylkesmannen ikke har vurdert og tatt hensyn til forslaget i sin tilråding og at heller ikke DN har vurdert saken i sitt høringsbrev. Bergvesenet viser til konsekvensutredningen der det under avbøtende tiltak står at det er foreslått en mindre grensejustering av forslaget til verneområde i tilknytning til mineralressursen Skallelv kvartsitt, uten at det framgår av kartet hvordan dette er gjort.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at grensen i området har blitt endret fra meldingen til saken gitt på lokal høring, etter innspillet i konsekvensutredningen (KU). Elva er et verna vassdrag og forekomsten går inn under elva. Forslaget til vernegrense er ikke trukket helt ned mot elva da det ikke vil være aktuelt med inngrep i verna vassdrag. Store deler av kvartsittforekomsten ligger etter grensejusteringen som ble foretatt til lokal høring, på utsiden av forslaget til verneområde.

Miljøverndepartementet viser til direktoratets vurderinger.

5.4.4 Grensejusteringer i Vardø kommune

Statskog, Forum for natur og friluftsliv i Finnmark og en person støtter omfanget av vern i Vardø kommune.

- *Generell reduksjon*

Vardø kommune, Komagvær hytteforening, Vardø Røde Kors og Arctic Giant Enduro mener vernet bør reduseres til en linje inntegnet av kommunen på vedtatt arealdel (linja går fra vestsida av Persfjorden til et stykke oppe i Komagdalen). Ut over bruk av deler av det uttatte arealet for Arctic Giant Enduro, er begrunnelsen i hovedsak å redusere båndleggingsprosenten i kommunen.

Fylkesmannen viser til at området som ønskes tatt ut har dokumenterte verdier for fugl og for fjellrev og er i all hovedsak uten tekniske inngrep. Fylkesmannen er derfor ikke enig i kommunens avgrensning. Det er vanskelig å finne noen mellomløsning her siden det er få interesser å justere grensene etter. I realiteten er det få konflikter mellom vern og annen bruk i hoveddelen av dette området.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

- *Reduksjon i Persfjorden*

Vardø kommune uttaler at landskapsvernområdet må trekkes sør for kraftlinjene i Persfjorden og omfatte løpsområdet for Arctic Giant og Seglkollfjellet. Kommunen går inn for at den botaniske lokaliteten i nordøst vernes som et atskilt lite landskapsvernområde. Persfjord hytte- og grunneierforening er positiv til opprettelse av et landskapsvernområde, men mener grensene må gå sør for kraftlinjene. En person foreslår å flytte landskapsvernområdet i Persfjorden opp bak kraftlinjene som krysser dalen. Finmarkssvineblomen kan beskyttes ved et gjerde rundt hovedforekomsten ved Hestmannen. En person mener landskapsvernområdet ikke må omfatte privat grunn i Persfjorden og dermed hindre framtidig hyttebygging. Naturvernforbundet i Finnmark mener hyttefeltet i Persfjorden bør tas ut av det foreslåtte landskapsvernområdet og resten vernes som naturreservat.

Fylkesmannen vil anbefale å justere grensene i Persfjorden noe, slik at alle hyttene fra og med Hamna midt i fjordbotnen og østover frigjøres. Fylkesmannen foreslår å trekke grensa over ryggen midt i botnen og i bakkant av de private eiendommene sør for vegen og fram til Østerelva. Grensa vil da gå mellom de to høyspentlinjene øst i fjordbotnen. Den botaniske lokaliteten i nordøst foreslås inkludert i landskapsvernområdet som et frittliggende tilleggsareal. Vernebestemmelsene for landskapsvernområdet justeres slik at bruk av eksisterende båtutsettingsplasser og lagring av båter på land i tilknytning til disse tillates.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

- *Reduksjon i Komagdalen*

Vardø kommune ønsker at snøscooterløypa i Komagdalen opprettholdes og at grensa trekkes slik at de tre private hyttene der tas ut. Komagvær hytteforening sier få bruker scooterløypa helt til endepunktet, og foreslår at løypa opprettholdes fram til Antonvannet. En person mener deler av arealet i Komagdalen bør vernes som to mindre landskapsvernområder av hensyn til saueneieringen og at yttergrensa bør justeres, slik at to private eiendommer med planer om næringsutvikling (hytteutleie) frigjøres.

Fylkesmannen vil gjennom et unntak i vernebestemmelsene opprettholde scooterløypa fram til Antonvannet, i tråd med hytteforeningens forslag. Fylkesmannen ønsker ikke å opprette to mindre landskapsvernområder i Komagdalen av hensyn til antallet ulike verneformer/-områder. Ønsket om tilrettelegging for sauedrift kan delvis imøtekommes ved at områdene gjerdes midlertidig inn og beites av sau. En slik inngjerding vil kunne tillates gjennom de foreslåtte vernebestemmelsene for nasjonalparken. Når det gjelder ønsket om næringsutvikling ved utleie av hytte, viser Fylkesmannen til at slik virksomhet i eksisterende hytter er fullt mulig i nasjonalparken. Vedlikehold av eksisterende hytte er tillatt, mens en evt. utskifting av gammel hytte med en ny må behandles som en dispensasjonssak.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger. Etter tilrådsmøtet er grensen rundt en privat eiendom justert, slik at en hytte blir liggende utenfor vernegrensen. Arealet utgjør ca 64 dekar.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.4.5 Grensejusteringer i Båtsfjord kommune

Ordo hytteforening, Adamsdalen hytteforening, Båtsfjord Jeger- og Fiskerforening og Båtsfjord handelsstands fiskerigruppe mener grensa må flyttes slik at den går sør og øst for Ordo. Ordo hytteforening mener også at grensa må holde seg sør for Syltefjordelva, og yttergrensa bør gå slik at alternativene for veiutløsning går utenfor. Båtsfjord kommune støtter de lokale foreningene og mener dessuten at nasjonalparken bør flyttes unna Seglkollfjellet for å unngå konflikt med en mulig vindmøllepark. En person mener vernet må avsette nødvendige arealer slik at veiutløsningen kan realiseres. En person og medeiere mener verneforslaget legger urimelige begrensninger på bruk av deres eiendom i Syltefjorddalen, og at grensa bør flyttes ned til elva. Varanger kraft mener at en reduksjon i området Syltefjorden-Persfjorden på 100-200 km² må avveies mot den verdien som ligger i vindkraftpotensialet, særlig etter en evt. veiutløsning. En person mener grensa bør utvides og gå 250 m ut fra kysten, for å tilføre området ytterligere verdier.

Fylkesmannen vil anbefale å justere grensa noe ved Ordo slik at selve innsjøen og kjøresporet fram til hyttene på østsida holdes utenfor. Fylkesmannen vil ikke trekke grensa opp fra elvedalen, men vil gjennom unntak i vernebestemmelsene åpne for å opprettholde scooterløypa mellom Ordo og Adamsdalen. Sikkerhetsaspektet har her vært vurdert som avgjørende. Fylkesmannen ønsker at de rike lauvskogsområdene i nedre del av Syltefjorddalen blir vernet. Det er ikke mulig å frigjøre hele eller større deler av denne eiendommen uten tap av verdier og arronderingsmessig sammenheng i området. Fylkesmannen vil på bakgrunn av verneverdiene ikke unnta et par hundre km² fra vern for det tilfelle at det kan bli veg og vindmøller i området Kysttavla. Fylkesmannens vurdering av vindmøller og veiutløsning i landskapsvernområdet er omtalt nærmere i kapittel 6.8 om vernebestemmelser. Utvidelser av vernet forutsetter ny høring og er derfor ikke aktuelt.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.5 Merknader til forvaltning av verneområdene

5.5.1 Forvaltningsmyndighet og oppsyn

Vardø kommune går inn for at det opprettes en oppsynsstilling for det nye vernet, med tilhold i den kommunen som har det største vernete areal. Båtsfjord kommune vil ha forvaltningsmyndighet for landskapsvernområde og naturreservat i sin kommune, forutsatt at man får opprettet en miljøvernkon-sulentstilling kombinert med et nasjonalparksenter. En person mener området må få et eget statlig forvaltningsorgan med lokalt kontor, ledet av en nasjonalparkforvalter. Organet besørger drift, forvaltning, oppsyn, informasjonsarbeid, saksbehandling, forskning og utarbeidelse av forvaltningsplaner. Flintelva hyttevelforening mener det er alt for lite oppsyn med motorferdsel i områdene over Vestre Jakobselv i dag, og at Fylkesmannens ønske om 0,8 årsverk ekstra for en framtidig nasjonalpark synes i minste laget. Norsk Sau- og Geitlagslag sier at beitenæringen er en viktig næringsvei og viktig for opprettholdelse av infrastruktur og lokalsamfunn. Etterlyser helhetlig forvaltning slik at ikke lokalsamfunn og næring kommer i skvis mellom forvaltningsambisjoner innen ulike felt. Sametinget krever at det sikres en betydelig samisk medvirkning ved forvaltningen av områdene. Dette må også komme fram i verneforskriftene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at SNO i dag har en stilling i Finnmark med hovedansvar som koordinator for arbeidet med skadedokumentasjon av rovviltskader i hele Finnmark. Denne utfører noe generelt naturoppsyn så langt det er rom for dette, men vil ikke representere noen ressurs for den nye nasjonalparken. Oppgaver i eksisterende nasjonalparker i Finnmark ivaretas i dag av Fjelltjenesten gjennom en samarbeidsavtale mellom Statskog/Fjelltjenesten og SNO. Omfanget av tjenestekjøpet fra Fjelltjenesten er imidlertid over tid blitt kraftig redusert. Gjennom behandlingen av Finnmarksloven i Stortinget er det bestemt at Fjelltjenesten vil bli overført til SNO. Direktoratet legger til grunn at det må være en betydelig statlig tilstedeværelse i en ny nasjonalpark, og det blir viktig å få et samordnet og helhetlig statlig naturoppsyn i nasjonalparken. Samtidig vil samarbeid med lokalt oppsyn og lokale aktører være viktig for å sikre lokal forankring og gode samarbeidsrelasjoner. Direktoratet mener derfor at styrking av det totale oppsynet i Varangerhalvøya nasjonalpark og tilgrensende områder bør skje ved en kombinasjon av en ny SNO - stilling og kjøp av tjenester fra lokale aktører. SNO - stillingen vil ha det koordinerende ansvaret for det totale statlige oppsynsarbeidet i nasjonalparken, naturreservatet og i landskapsvernområdet. Også SNOs arbeid med rovvilt må eventuelt ses i sammenheng med oppsynsbehovet i de nye verneområdene, for å få en best mulig utnyttelse av oppsynsressursene. Lokalisering av den nye SNO-stillingen bør vurderes av SNO, i samarbeid med berørte kommuner.

Hovedoppgavene for et framtidig oppsyn i Varangerhalvøya nasjonalpark kan skisseres som følger:

- Holde oversikt over utviklingstendenser i bruken av området.
- Ha oppsyn med/status over natur- og kulturverdiene, med særlig vekt på sårbare og trua arter.
- Informasjon og rettledning til brukere/besøkende, og samarbeid med grunneiere/rettighetshavere.
- Kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriften og annet lov-/regelverk.
- Skjøtselstiltak og andre tiltak med sikte på å sikre og bevare naturgrunnlaget.
- Føre tilsyn/utføre vedlikehold, bl.a. informasjons- og oppmerkingsmateriell.

Vedrørende forvaltninga av verneområdene vises det til vurderinger under kapittel 4. Direktoratet går inn for at Vardø og Båtsfjord kommuner, blir forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet og Båtsfjord kommune blir forvaltningsmyndighet for naturreservatet, dersom kommunene ønsker det. For nasjonalparken anbefaler direktoratet at Fylkesmannen i Finnmark blir forvaltningsmyndighet. Direktoratet understreker at det er kommunene ved kommunestyret som er rettslig part ved delegering, og at vedtak som blir fattet av forvaltningsmyndigheten er å betrakte som ordinære kommunale vedtak. Kommunene kan ikke delegere myndighet videre til fristilte partssammensatte forvaltningsutvalg som ikke er en del av kommunens ordinære organ etter kommuneloven.

Miljøverndepartementet understreker at det er viktig med et effektivt oppsyn i verneområdene. Arbeidet med å etablere et slikt oppsyn må skje innenfor de til en hver tid eksisterende budsjетtrammer. Departementet viser for øvrig til direktoratets tilråding.

5.5.2 Forvaltningsplan og rådgivende utvalg

Fylkeslandbruksstyret i Finnmark mener sauenæringen må involveres i arbeidet med forvaltningsplan. Vardø kommune mener forvaltningsplanen må inkludere en finansieringsplan. NJFF understreker viktigheten av at det blir utarbeidet forvaltningsplaner for verneområdene. Forvaltningsplanen bør foreligge når verneområdet opprettes. SLF mener saueeierne bør tas med i arbeidsgrupper/rådgivende organer mv på linje med reieneierne. Det er viktig at rettighetshavere får medvirke i prosesser rundt utarbeiding av planene for å sikre at de gis muligheter til å opprettholde drifta i verneområdet. Unjárga/Nesseby kommune mener det må opprettes et rådgivende utvalg for nasjonalpark-forvaltningen, med likt antall representanter fra de berørte kommunene. Sametingets miljø- og kulturvern avdeling viser til ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 6 og 15 i forhold til vernevedtak og senere forvaltning. Konvensjonen gjør samene berettiget til å bli konsultert og delta som representanter i de organer som treffer vedtak og forestår forvaltningen av ressurser på urfolkets områder. Varanger reinsamslag mener reindriften må være representert i et forvaltningsstyre.

Fylkesmannen viser til at forvaltningsplanen vil bli til gjennom en åpen prosess der alle berørte parter skal kunne delta. Det er åpnet for opprettelse av et rådgivende utvalg i vernebestemmelsene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at en forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Forvaltningsplanen skal gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og eventuell tilrettelegging m.m., og skal sikre forvaltningsmyndigheten en samlet oversikt over aktuelle tiltak innenfor et verneområde. Alle relevante aktører bør trekkes inn i dette arbeidet. Direktoratet mener det kan være formålstjenlig å opprette et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdene. Et slikt utvalg vil ikke ha formell myndighet for forvaltningen av verneforskriftene, men vil kunne gi nyttige råd til forvaltningsmyndigheten. Det er viktig at lokalsamfunnet trekkes aktivt med i forvaltningen, og oppretting av et rådgivende utvalg vil være et av flere tiltak i denne sammenhengen. Direktoratet vil derfor anbefale at det opprettes et rådgivende utvalg for hele verneområdet.

Miljøverndepartementet legger til grunn at alle relevante aktører, inkludert grunneiere, sauenæringen og reindriftsnæringen, blir vurdert representert dersom det opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av verneområdene. Generelt er det viktig at alle aktører trekkes inn i arbeidet med en forvaltningsplan. Departementet slutter seg for øvrig til DN sin vurdering av rådgivende utvalg og viser også til kapittel 4.1.

5.6 Andre forhold

5.6.1 Erstatning

Unjárga/Nesseby kommune vil ha kompensasjon fra staten for vanskelig tilgang til kulturbaserte ressursområder dersom vernet blir mer omfattende enn det kommunen har akseptert i sin uttalelse. Kommunen forutsetter også at det gis erstatning til kommunen dersom det i framtiden viser seg å være naturressurser i det fredete området som kunne gitt kommunen økonomisk gevinst.

Direktoratet for naturforvaltning vil bemerke at i NOU 2004:28 om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (utredning om ny biomangfoldlov) er det foreslått nye erstatningsregler for landskapsvernområder og nasjonalparker. Miljøverndepartementet har gitt utsatt frist for krav om erstatning etter vern av nye områder i påvente av behandlingen av utredningen.

Miljøverndepartementet viser til direktoratets merknad.

5.6.2 Nasjonalparksenter

Finnmark fylkeskommune mener DN må sette av midler til nasjonalparksenter tilknyttet Varangerhalvøya nasjonalpark, og at det må legges forsknings- og utviklingsoppgaver til senteret. Unjárga/Nesseby kommune går inn for at det opprettes en nasjonalparksenter lokalisert til Varanger samiske museum. Båtsfjord kommune og Båtsfjord handelsstands fiskerigruppe går inn for at det opprettes i Båtsfjord kommune. Vardø kommune går inn for at senteret opprettes i Komagvær i Vardø kommune. Arctic Trail forutsetter at det settes av midler til opprettelse av et nasjonalparksenter.

Fylkesmannen har støttet ønskene om et nasjonalparksenter tilknyttet Varangerhalvøya nasjonalpark, men uten å ta stilling til form og lokalisering. Dersom sentrale myndigheter åpner for et slikt senter også på Varangerhalvøya, er det Fylkesmannens rolle å gi Direktoratet for naturforvaltning råd i valget mellom ulike søkere.

Sametinget krever at en utvikling av et eventuelt nasjonalparksenter etableres i eller i tilknytning til en samisk kulturinstitusjon i området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at på bakgrunn av St.meld. nr. 62 (1991-1992) gikk Miljøverndepartementet i 1995 inn for etablering av nasjonalparksentre i tilknytning til 13 eksisterende eller framtidige nasjonalparker i løpet av en tiårsperiode. Varangerhalvøya er ikke blant disse tretten. Alle de 13 sentrene er forventet etablert i løpet av 2005/2006. Over statsbudsjettet skulle det avsettes midler til planlegging, etablering og drift. Direktoratet for naturforvaltning ble tildelt ansvaret for å iverksette regjeringas politikk på området.

Direktoratet har ikke myndighet eller mulighet til å autorisere eller bidra med støtte til nye nasjonalparksentre over tilskuddsordningen for nasjonalparksentre utover det som allerede er planlagt. Det er imidlertid flere kommuner som har meldt inn sin interesse i tilknytning til flere nasjonalparker. Direktoratet er bedt om å gi en anbefaling til MD hvor også Varangerhalvøya blir vurdert.

Miljøverndepartementet viser til direktoratets merknad.

5.6.3 Fond

Finnmark fylkeskommune, Vadsø kommune og en person mener det bør opprettes et forvaltnings- og næringsutviklingsfond tilknyttet Varangerhalvøya nasjonalpark.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at dette er et spørsmål som ligger utenfor direktoratets myndighetsområde og ber Miljøverndepartementet ta stilling til saken.

Miljøverndepartementet viser til at Regjeringen i Soria Moria-erklæringen har sagt at det bør kunne etableres næringsfond i kommuner som omfattes av vernevedtak. Departementet vil videre opplyse at Biomangfoldlovutvalget som ledd i et forslag om ny erstatningsordning for områdevern, har foreslått å etablere en tilskuddsordning overfor grunneiere som vil få økte driftskostnader som følge av vern. Departementet vil komme tilbake til ønsket om forvaltnings- og næringsutviklingsfond for Varangerhalvøya nasjonalpark når disse spørsmålene er nærmere utredet.

5.7 Godkjenning av konsekvensutredning

Utredningsarbeidet er gjort i forhold til kartfestet utredningsområde som dekker et areal på 2090 km². I tillegg til et 0-alternativ, der dagens situasjon, med påregnelig utvikling legges til grunn, er det utredt et verneforslagalternativ med nasjonalpark der standard mal for forskrifter ligger til grunn.

Utredningen er delt opp i følgende delutredninger:

- naturmiljø,
- botaniske undersøkelser av dolomittområdene
- landformer og løsmateriale
- mineralske råstoffer

- kulturminner
- lokale samiske interesser
- reindriftsnæringen
- hytter og hyttebygging
- kraftressurser
- reiselivet
- næringsmessig og fritidsmessig naturbruk

5.7.1 Merknader til konsekvensutredningen

Det er svært få av høringsuttalelsene som går på kvaliteten av konsekvensutredningene. Tilbakemeldingene på utredningene, både muntlig og skriftlig, har stort sett vært svært positive. Det har kommet inn fire uttalelser med ønske om tilleggsutredninger:

Vardø kommune mener konsekvensutredningene i planprosessen ikke tilstrekkelig belyser nasjonalparkens innvirkning på samfunnsmessige, næringsmessige, naturmessige og ressursmessige interesser.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at formålet med en konsekvensutredning (KU) er å klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn. Før KU utarbeides har det vært en melding på høring for å få uttalelser til hvilke tema det er aktuelt å konsekvensutrede. Det har så blitt vedtatt et utredningsprogram, og KU for Varangerhalvøya er utarbeidet etter dette. Det er kjente tiltak som konsekvensene blir vurdert opp mot, og direktoratet mener at de utarbeidede rapportene godt beskriver vernets innvirkning på de ulike interessene.

Miljøverndepartementet viser til direktoratets vurderinger.

5.7.2 Mer detaljert utredning om reindrift

Reinbeitedistrikt 6, som støttes av Varanger reinsamslag, mener reindriftens historiske bruk og dagens rettigheter bør utredes før et vernevedtak. Det samme gjelder de økonomiske konsekvenser for utøverne.

Fylkesmannen viser til utredningsprogrammet og mener at den eksterne utredningen for reindriften oppfyller de formelle krav. Reindriftens historiske bruk og dagens rettigheter har etter fylkesmannens syn mer sammenheng med den pågående rettighetsdebatten og bl.a. i forbindelse med Finnmarksloven, enn med verneforslaget. De økonomiske konsekvensene for utøverne er det vanskelig å utrede i detalj, fordi konsekvensene må ses i sammenheng med de beslutninger som tas gjennom arbeidet med forvaltningsplanen. Fylkesmannen viser til at vernet er forutsatt å ikke være til hinder for en fortsatt økonomisk bærekraftig reindrift.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er dagens bruk og konkrete planer som skal ligge til grunn for konsekvensutredningene, i tillegg til utredninger om reindriften er det også utredet om andre samiske interesser. Utredninger av økonomiske konsekvenser ligger ikke innenfor kravet til KU. Direktoratet viser også til fylkesmannens kommentarer og påpeker at det fortsatt skal kunne utøves reindrift innenfor vernområdene.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurderinger.

5.7.3 Mer detaljert utredning av vindkraft/kraftnett kontra vern

Varanger kraft viser til at det er et stort vindkraftpotensiale både langs kystlinja innenfor verneforslaget og i regionen omkring. Kraftlaget mener at energipotensialet mellom Syltefjorden og Persfjorden er verdifullt, særlig sett i sammenheng med en mulig veiutløsning, og at dette må tallfestes mer konkret før man gir avkall på det. Kraftlaget mener også at vernebestemmelser som legger restriksjoner på oppgradering og bygging av nye linjer vil få konsekvenser ut over selve verneområdet, og at dette må konsekvensutredes i større detalj.

Fylkesmannen viser til utredningsprogrammet, som slår fast at konsekvensene for kraftressursene skal utredes på et overordnet nivå. Utredningsprogrammet fokuserer på potensielle ressurser innenfor utredningsområdet, slik at konsekvenser andre steder av at nye kraftlinjer ikke kan bygges gjennom utredningsområdet ikke omfattes. Fylkesmannen mener å ha oppfylt utredningsprogrammet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at kravet til utredningene er bundet til selve vurderingsområdet, og ikke til tiltak som kan ha virkninger ut over dette. Som nevnt tidligere er det dagens bruk og konkrete planer som skal ligge til grunn for konsekvensutredningene. Innenfor vurderingsområdet var det på utredningsstadiet ingen av de meldte vindkraftprosjektene som berørte utredningsområdet. Det har i ettertid av utarbeidelsen av KU kommet en melding om et planlagt tiltak på Seglkollfjellet som vil ligge innenfor vurderingsområdet. Direktoratet mener kravet til utredning om kraftressursene er oppfylt.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.7.4 Jakobselvørreten

En person fra Vestre Jakobselv viser til at den stasjonære og storvokste ørreten i øvre del av Vestre Jakobselva har stor verdi for det biologiske mangfoldet, men er ikke nevnt i høringsdokumentet. Han savner en synliggjøring av ørretstammen i grunnlagsutredningene, og at tiltak for å beskytte denne er vurdert i verneforslaget.

Fylkesmannen er involvert i arbeidet med storørreten i Vestre Jakobselva og kjenner således til verdiene som trekkes fram. Det er riktig at ikke alle potensielle verneverdier i utredningsområdet er dokumentert i høringsdokumentet, dette gjelder særlig fisk og andre vannlevende dyregrupper. Selv om kunnskapen på dette feltet for utredningsområdet som helhet er dårlig, tar fylkesmannen selvkritikk på at ikke de mest kjente verdiene ble trukket fram. De mest aktuelle tiltakene for å styrke storørreten ligger enten utenfor utrednings-området (stenge trappa i Fjerdefossen) eller bør helst styres gjennom regelverket for fiske (redusere det store fisketrykket i kulpene ved Øvre Flintelv som delvis skyldes at barmarksløypa ender her).

Direktoratet for naturforvaltning viser til fylkesmannens kommentarer.

Miljøverndepartementet viser til fylkesmannens kommentarer.

5.7.5 Oppfølgende undersøkelser

Finnmark fylkeskommune anbefaler oppfølgende undersøkelser på kjørespor, fjellrev, dverggås og sædgås.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at dette kan være oppgaver som kan legges til oppsynet som skal etableres i området. Det vises til allerede pågående overvåkingsprogrammer på fjellrev og dverggås der Varangerhalvøya inngår.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurdering.

5.7.6 Avbøtende tiltak

Statskog mener det bør vurderes tiltak for å redusere slitasje ved barmarksløypenes endepunkter ved Øvre Flintelv, Bergebyvann og Jakobselvkroken. Vadsø kommune uttaler at alle avbøtende tiltak nevnt i høringsdokumentet bør gjennomføres i størst mulig utstrekning.

En person mener kraftlinjene i nord bør kunne graves ned.

Fylkesmannen viser til at tiltak for å avbøte skader/slitasje som følge av ferdsel vil bli vurdert i forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens tilråding.

5.7.7 Konklusjon

Direktoratet for naturforvaltning mener konsekvensutredningen for forslaget til Varangerhalvøya nasjonalpark, sammen med foreliggende kunnskap og merknader framkommet gjennom høringen tilfredsstillende fastsett utredningsprogram og plan- og bygningslovens krav til konsekvensutredninger. Det synes ikke nødvendig med oppfølgende undersøkelser. Direktoratet konkluderer derfor med at utredningsplikten for Varangerhalvøya nasjonalpark er oppfylt, jf. plan- og bygningslovens § 33-6. De avbøtende tiltakene som blir foreslått gjennomført gjenspeiles i forslaget til avgrensning og verneforskrift.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets vurderinger.

5.8 Merknader til verneforskriftene

5.8.1 Generelle merknader

Statskog støtter vernebestemmelsene slik de er utformet. Forum for natur og friluftsliv i Finnmark mener vernebestemmelsene bør være strengest mulig og at fritidsaktiviteter som inkluderer motorferdsel ikke må tillates. I nasjonalparken må motorferdsel, sauebeiting og annen aktivitet som kan skade naturen forbys. Reindriftens bruk av motoriserte hjelpemidler må settes under sterk kontroll. Samfunnet må heller støtte bruk av helikopter under arbeidet med flokkene. Ordo hytteforening mener lokalbefolkningens bruk ikke er en trussel mot naturen, og finner det merkelig at reindriften med sitt alt for høye reintall skal få ødelegge naturen videre med rein og motorferdsel. NGU mener at essensen i bestemmelsen om bergverk og mineraler bør være at geologer og amatørgeologer kan ta med seg bergartsprøver og mineraler til eget bruk, men ikke i kommersiell hensikt, og at turgåere kan ta med seg stein og suvenir hvis de måtte ønske det. De mener derfor at forskriftens presisering om mineraler og fossiler er for streng og at bestemmelsen kun bør lyde: "... vernet mot inngrep av enhver art, herunder bergverksdrift og annen form for grave-, sprengings- eller borearbeid."

Kommunal- og regionaldepartementet anbefaler at forskriftene for de foreslåtte verneområdene utformes slik at reindriften som et minimumsnivå sikres de samme rettighetene som i forskriften om vern av Stabbursdalen nasjonalpark.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at de har endret tidligere bestemmelse om fossiler og mineraler nettopp for å gi en bedre forståelse av teksten. Det anses som viktig å ha et forbud mot fjerning av stein, mineraler og lignende i nasjonalparkene. Dette er imidlertid ment å hindre hogging av stein/mineraler og fjerning av eks. store skiferheller, og er ikke ment å hindre folk i å ta med mindre løse steiner som suvenirer ol.

Direktoratet vil bemerke at motorisert ferdsel generelt, og barmarkskjøring spesielt, skal holdes på et absolutt minimum i nasjonalparker. Etter direktoratets oppfatning bør all aktivitet som kan ha en negativ påvirkning på verneverdiene i nasjonalparken, eksempelvis bygging og motorferdsel, reguleres gjennom forskriften. Verneforskriften er ment å slå fast en ramme for forvaltningen med et langt tidsperspektiv, lenger enn det som vanligvis er praksis mht andre lokale planverktøy. En forskrift som nedfeller en forskjellsbehandling mellom ulike interesser vil også være uheldig ut fra hensynet til mest mulig likebehandling og forutsigbare forhold for alle berørte aktører. Direktoratet vil imidlertid anbefale at en i arbeidet med å utdype praksis gjennom forvaltningsplanen legger vekt på å i størst mulig grad å kople praksis med godkjent distriktsplan i området. Videre bør det legges opp til en praksis med flerårige tillatelser for gjentakende aktivitet, eks motorferdsel, og slike tillatelser bør koordineres med, og innarbeides i reindriften godkjente distriktsplan.

Når det gjelder reindriften skal denne aktiviteten fortsatt kunne skje i vernområder. Det vises til de påfølgende kapitlene for særskilte kommentarer. Reindriften kan blant annet fritt bruke snøscooter på vinterføre, mens en må søke om dispensasjon for motorisert ferdsel på bar mark. Dette for å ha oversikt over hvor ferdselen skjer for eventuelt å kunne se an slitasje, og ha en dialog med næringen for å kunne styre unna sårbare områder.

Miljøverndepartementet viser til at det i naturreservatet og landskapsvernområdet er eksisterende kraftledninger og det er i forskriftene åpnet for drift og vedlikehold av eksisterende anlegg.

For øvrig slutter Miljøverndepartementet seg til direktoratets vurderinger.

5.8.2 Nasjonalparkens verneformål

Sametingets miljø- og kulturvern avdeling foreslår at henvisningen til kulturminner i verneformålet utvides til å inkludere kulturmiljø. Fylkeslandbruksstyret i Finnmark mener landbruk også må med i verneformålet for å legitimere landbruk som en viktig næring tilknyttet nasjonalparken. Reinbeitedistrikt 6 ønsker at formuleringen som inkluderer reindriften i verneformålet endres til ”Området skal kunne brukes til reindrift med de tekniske driftsmidler som er naturlig i forhold til generell utvikling og samfunnets krav til økonomi og inntjening innen reindriften. Bruk av barmarkskjøretøy skal skje i henhold til godkjent distriktplan.”

Fylkesmannen foreslår å endre henvisningen til kulturminner i verneformålet til ”...unike samiske kulturminne- og kulturmiljøverdier”. Fylkesmannen ser det ikke som naturlig å ta inn landbruk i verneformålet, bl.a. fordi nasjonalparken omfatter i hovedsak perifere områder for saueneieringen. Reindrift er med på bakgrunn av overordnede politiske føringer, og kan også forsvares, fordi nasjonalparken berører hovedparten av reinbeitedistriktets vår-, sommer- og høstbeiter. Fylkesmannen mener formuleringen fra distriktet tar inn forhold som skal reguleres gjennom de senere bestemmelsene og ikke er en beskrivelse av et verneformål. Reindriftas ønsker om slike bestemmelser omtales senere.

NJFF ber om at friluftsliv tas inn som en del av verneformålet, halvøya er et viktig område for utøvelse av tradisjonelle friluftslivsaktiviteter. Norsk Sau- og Geitelslag/Finnmark Sau- og Geitelslag mener at saueneieringen også må inn i formålsbestemmelsen. De viser til formålet og mener det kun er reindrift som har tillatelse til å drive virksomhet i verneområdet. De krever likebehandling som reindriften og foreslår at følgende ”Området skal kunne brukes til reindrift, beiteområde for bufe, naturopplevelser...”. Sametinget ser det som svært viktig at det går fram at formålet med vernet er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur- og næring. Dette bør være en eksplisitt formål, ikke bare som en generell opplysning om at arealene er viktige for samisk kulturutøvelse.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at når det gjelder kulturminner er det for nasjonalparken en generell bestemmelse om bevaring av kulturminner inne i verneforskriften. Dette er en presisering av kulturminneloven og tydeliggjøring av kulturminnenes verdi. Bestemmelsene endrer ikke kulturminnemyndighetenes ansvar for ivaretagelse av kulturminner. Dette betyr at når det f. eks. gjelder tillatelser til bl.a. restaurering og skjøtsel av kulturminner skal dette på forhånd være avklart med kulturminnemyndigheten. Direktoratet vurderer det derfor som unødvendig å henvise til at kulturminnemyndighetene skal inn i behandlingen av saker som berører kulturminner, da dette følger av forvaltningslovens bestemmelser. Direktoratet peker også på at begrepet kulturmiljø er svært vidt og lite egnet der vern av natur er hovedformålet. Begrepet er heller ikke brukt i naturvernloven, der det er vern av kulturminner som nevnes. De ønsker derfor ikke å innføre kulturmiljøbegrepet i forskriftene for verneområdene.

Direktoratet vil bemerke at formålet med opprettelse av nasjonalparker er å ivareta ”større urørte eller i det vesentlige urørte eller egenartede eller vakre naturområder”, ikke for å sikre næringsvirksomhet i nasjonalparkområdene. Det er dermed ikke åpnet for å ta med næringsaktivitet som en del av formålet med opprettelsen av nasjonalparker. Unntak fra dette er reindrift, som på grunn av sin kulturelle særstilling, ofte har vært nevnt i formålsparagrafen i samiske områder. Dette må imidlertid betraktes som en generell opplysning om at de aktuelle områdene er viktig for samisk kulturutøvelse, ikke at reindrift som sådan er en del av formålet med vernet. Det skal imidlertid understrekes at opprettelse av nasjonalpark vanligvis ikke er til hinder for videreføring av tradisjonell næringsaktivitet, og at vernebestemmelsene utformes i tråd med dette. Det vises også til bestemmelsen som sier at det er tillatt med beite i området – dette gjelder også for bufe, ikke kun for reindriften. For å bedre klargjøre dette og å unngå feiltolkninger omkring temaet har direktoratet vurdert det slik at det vil være bedre om avsnittet

med bruksutøvelse og næringer blir tatt ut av formålet og flyttet under vernebestemmelsene. Vedrørende kommentarer til bruk av distriktsplan vises det til vurderinger ovenfor.

Miljøverndepartementet viser til at ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse bl.a. for reindriften. Departementet mener derfor denne sammenhengen kan omtales i formålsparagrafen i verneforskriften selv om dette ikke er en del av formålet med naturvernloven. Når det gjelder henvisning til kulturminnemyndigheten i forbindelse med istansetting vises det til kap 5.8.13. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets vurderinger.

5.8.3 Naturreservatets verneformål

Reinbeitedistrikt 6 ønsker at verneformålet for naturreservatet tilføyes ”Området skal kunne benyttes av reindriften.”

Direktoratet for naturforvaltning viser til at for naturreservater er det verneverdiene i området som er av viktighet for opprettelsen av naturreservater. Dette er også forholdsvis små områder. Det er derfor ikke ønskelig å ta inn at området skal kunne benyttes av reindriften i formålet, men det presiseres at aktiviteten fortsatt skal kunne drives i området.

Miljøverndepartementet viser til at ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor de foreslåtte verneområdene på Varangerhalvøya, er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse bl.a. for reindriften. Departementet mener derfor denne sammenhengen kan omtales i formålsparagrafen i verneforskriften for naturreservatet, selv om dette ikke er en del av formålet med naturvernloven.

5.8.4 Landskapsvernområdets verneformål

Statens vegvesen mener at det i forskriften bør tilføyes ”Fylkesveg 341 ligger innenfor verneområdet på strekningen Hestmannes – Kvannvikbukta.”

Direktoratet for naturforvaltning viser til at formålet skal vise hvorfor området er foreslått vernet og å gi en kort beskrivelse av verneverdiene i området. Ut over verneverdiene gis det ingen annen beskrivelse av hvilke elementer som befinner seg innenfor området.

Miljøverndepartementet viser til at ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor de foreslåtte verneområdene på Varangerhalvøya, er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse bl.a. reindrift. Departementet mener derfor denne sammenhengen kan omtales i formålsparagrafen i verneforskriften for landskapsvernområdet selv om dette ikke er en del av formålet med naturvernloven.

5.8.5 Vindkraftverk i landskapsvernområdet

Båtsfjord kommune mener vernebestemmelsene for landskapsvernområdet bør åpne for en mulig vindmøllepark på Seglkollfjellet ved å trekke nasjonalparken noe unna og gi åpning for slik bygging i landskapsvernområdet. Vardø kommune uttaler at verneplanen ikke må komme i konflikt med framtidige næringsinteresser som olje/gass og vindkraft. Varanger kraft har meldt opp vindkraftverk på Seglkollfjellet. En evt. vegforbindelse til Båtsfjord vil gjøre flere områder langs kysten interessante. Veg og vindkraftutbygging må derfor sees i sammenheng.

Fylkesmannen mener et vindkraftverk på Seglkollfjellet med tilhørende inngrep vil endre det svært spesielle landskapet i området fullstendig, både lokalt og over større avstander. Det unike landskapet gjør at Fylkesmannen ikke vil foreslå å ta området ut av verneforslaget. Fylkesmannen vil ikke anbefale at det gis et direkte unntak for eller mulighet til å gi dispensasjon for et vindkraftverk.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilråding. Det er sendt forhåndsmelding om den planlagte vindparken, og den viser til at det kan gi rom for mellom 70 og 250 vindmøller. Meldingen er sendt på et tidlig tidspunkt der planleggingen av vindparken ikke er kommet særlig langt. Meldingen viser at tiltaket vil ligge innenfor arealer som er foreslått både som nasjonalpark og landskapsvernområde. Seglkollfjellet framstår i dag som et område uten større tekniske inngrep. Et vindkraftverk i

landskapsvernområdet vil komme i sterk konflikt, også visuelt sett, med landskapet og verneverdiene i området, og en finner ikke å åpne for dette i verneområdet.

Miljøverndepartementet viser til at ivaretagelse av landskapet er et sentralt vernemotiv og det kan derfor ikke anses aktuelt å gi tillatelse til vindkraftverk i landskapsvernområdet. Departementet slutter seg for øvrig til fylkesmannens og direktoratets merknader.

5.8.6 Veiotløsning Vardø - Båtsfjord

Reinbeitedistrikt 6 er i mot veiotløsning. Distriktet ønsker primært et strengere vern, sekundært at punktet i verneforskriften for landskapsvernområdet som åpner for å tillate at veiotløsning fjernes. De mener ferge i sommermånedene vil dekke turistnæringens behov.

Vardø, Båtsfjord og Vadsø kommuner, Statens vegvesen Finnmark og Finnmark fylkeskommune er opptatt av at bestemmelsene ikke direkte må forhindre en veiotløsning. En veiotløsning vil være viktig for fiskeri og reiseliv. Vegvesenet viser til at en evt. gjennomføring tidligst vil kunne skje etter 2015, og at flere alternative traseer vil bli vurdert. Forum for natur og friluftsliv kan ikke se at det er nødvendig å ta hensyn til ønsket om veiotløsning mellom Vardø og Båtsfjord, og mener nasjonalparkens verdi vil bli større om den går helt ut til sjøen.

Fylkesmannen mener på bakgrunn av en rent miljøfaglig vurdering, at det ikke er ønskelig med en veiotløsning. Fylkesmannen har likevel ut i fra en helhetsvurdering valgt å fremme et verneforslag som ikke setter en endelig bom for en veiotløsning Vardø-Båtsfjord. Delvis skyldes dette det sterke lokale ønsket over lang tid om veiotløsning, delvis at det ikke foreligger et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for en veiotløsning i dag (valg av sommer-/helårsveg, trasé, samfunnsmessig nytte-/kostnadsanalyse mv). Å framskaffe et slikt fullstendig grunnlag ligger utenfor Fylkesmannens mandat, og må gjøres gjennom konsekvensutredning av veg.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger. Det er primært ikke naturfaglig ønskelig med en veg gjennom landskapsvernområdet, men slike tiltak må også vurderes ut fra de større samfunnsinteressene. Det har derfor ut fra en total vurdering blitt tatt inn et særskilt punkt i forskriften som åpner for at det kan gis dispensasjon til anlegging av veg.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.8.7 Reindriftens bruksretter etter reindriftsloven

Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark mener reindriften sine rettigheter til motorferdsel; hytter, gammer og buer; gjerder; brensel og trevirke; jakt, fangst og fiske og generelle bruksretter må være upåvirket av vernet og inntas i de generelle unntaksbestemmelsene. Områdestyret sier at det forvaltningsmessig er vedtatt at hensynet til næringsinteressene skal veie tyngre enn hensynet til jervbestanden i kyststrøkene i Finnmark (Forvaltningsplan for Finnmark). Dette forutsettes videreført ved vern av områdene.

Fylkesmannen er ikke enig i at den største brukeren av området skal være fullstendig fristilt fra vernet. Selv om det fra næringens side vil være enklest å ikke måtte forholde seg til et vern, tilsier hensynet til andre interesser at også reindriften formelt må omfattes. Det vil bli vanskelig å få forståelse og respekt for et vern lokalt dersom reindriften ikke er omfattet. Konkret til de enkelte punktene:

- Motorferdsel: se punktet reindrift og motorferdsel under.
- Hytter, gammer og buer: behovet er lite og for en stor del dekket slik driften er i dag. De foreslåtte bestemmelsene åpner for gjeterhytte i landskapsvernområdet, men ikke i nasjonalparken eller i naturreservatet. Fylkesmannen vil foreslå en åpning for gjeterhytter også i nasjonalparken.
- Gjerder: vernebestemmelsene har en åpning for gjerder etter søknad.
- Uttak av brensel og trevirke er lite aktuelt, dels fordi det er svært lite skog innenfor det foreslåtte verneområdet og dels fordi reindriften ikke har hytter i nærheten av de berørte skogsområdene. Uttak til bålrensing er tillatt. Det er også foreslått en åpning for uttak til duodji som vil tillate uttak av virke til slik virksomhet. Forbudet mot hogst vil derfor ha svært liten reell effekt for reindriften.

- Jakt, fangst og fiske er i hovedsak uberørt av verneforslaget, med unntak av i sone A hvor det er et særskilt jaktforbud og båndtvang i perioden 5. mai – 9. september.

Åtte personer er i mot fylkesmannens åpning for bygging av gjeterhytter i nasjonalparken. Dagens driftsformer gjør behovet for gjeterhytter minimalt. I tillegg ser man en stadig utglidning hvor såkalte gjeterhytter i dag er rene fritidshytter. Norsk Sau- og Geitagslag/ Finnmark Sau- og Geitagslag mener det også bør tillates oppføring av gjeterhytter til sauenæring.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger. Det er primært ikke tillatt med oppsetting av nye bygg i nasjonalparken. Søknad om bygging av gjeterhytter i nasjonalparken skal derfor dispensasjonshåndteres slik at behovet vil bli vurdert opp mot bl.a. virkninger på landskap og friluftsliv. Det samme gjelder også for oppsetting av gjerder. Det er spesielt åpnet for at reindriften kan søke om gjeterhytter da de bruker et større beiteareal i nasjonalparken og deres behov anses dermed større enn for sauedriften. Rovviltforvaltningen vil følge gjeldende praksis og politiske beslutninger uavhengig om området er vernet etter naturvernloven.

Miljøverndepartementet viser til at det er presisert i verneforskriftene at jakt og fiske er tillatt også etter reindriftingsrettens regler. Departementet støtter for øvrig fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.8.8 Anlegg for sauenæringen

Fylkeslandbruksstyret i Finnmark mener nasjonalparken og landskapsvernområdet må åpne for vedlikehold, bygging og oppsetting av beiteanlegg, gjerder, bruer og klopper for sauenæringen.

Fylkesmannen sier at vedlikehold av eksisterende anlegg omfattes av de foreslåtte vernebestemmelsene. Også anlegg av nye gjerder, bruer og klopper kan tillates etter søknad.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens tilråding.

5.8.9 Motorferdsel

• Generelt

NJFF støtter opp om strenge rammer for all motorisert ferdsel i verneområder, kun kjøring tilknyttet til næringsutøvelse og spesielle transportbehov bør kunne tillates. Forbundet mener øvelseskjøring bør foregå utenfor etablerte verneområder. NJFF mener det skal være svært strenge bestemmelser for barmarkskjøring i verneområdene. Det bør gjøres et aktivt arbeid for å se på alternative måter til bruk av såkalte ATV-er, herunder i hvilken grad bruk av hest kan løse en del av transportbehovene. Det bør også vurderes i hvilken grad det er mulig å få i stand ordninger der reindriftsnæringen kan få støtte til bruk av helikopter som erstatning for barmarkskjøringen. Statens vegvesen mener at det i forskriften for landskapsvernområdet bør stå at bestemmelsene ikke er til hinder for all ferdsel, drift- og vedlikeholdsarbeid på fylkesvegen (evt. de offentlige vegene). De hadde også helst sett at en eventuell oppgradering av disse kunne skje ut fra samme unntaket (ved å tilføye: og eventuell oppgradering) og at det skulle være unødvendig med spesiell søknad. FRIFO mener det er viktig å redusere eller begrense motorferdsel i utmark til et minimum. Det er viktig at forskriftene kun åpner for det som er ytterst nødvendig og at det gjennomføres en streng forvaltningspraksis.

Direktoratet for naturforvaltning peker på at for landskapsvernområdet er det motorferdselloven § 4 som gjelder og kjøring på offentlige veier er dermed tillatt. Dette gjelder også drift og vedlikehold av de samme veiene. For utbedring og oppgradering av veiene er det ønskelig å ha en oversikt over omfanget av arbeidet og en dialog med tiltakshaver/ansvarlig for å kunne ta hensyn til det særegne geologiske landskapet, dette må derfor omsøkes. For nasjonalparken og naturreservatet må det søkes om tillatelse til kjøring på bar mark for å ha en dialog med utøverne og ha en kontroll over omfanget og muligheter for å kunne vurdere eventuell slitasje og skade på verneverdier. Det påpekes her at dispensasjoner kan gis gjeldende for flere år av gangen.

Når det gjelder støtte til bruk av helikopter er dette utenfor direktoratets myndighet, men det vises til at det er åpnet for at bruk av luftfartøy og lavtflyging i forbindelse med reindriften kan skje innenfor nasjonalparken. Øvelseskjøring skal skje utenfor verneområdene. Det er kun åpnet for dispensasjonsadgang for øvelseskjøring i forbindelse med militære-, ambulanse-, politi-, rednings-, brannvernoppgaver.

Forsvarsbygg påpeker i sin uttalelse på vegne av Forsvarsdepartementet at Forsvarets lavtflygingsbehov er gått kraftig ned de senere år. De faktiske områdene hvor det kan trenes sammenhengende lavtflyging er også relativt begrenset fordi områdene stadig reduseres pga lavtflygingsrestriksjoner. Forsvarets lavtflygingsområder er i dag under revidering, og den nye strukturen baserer seg på større lavtflygingsområder for i større grad å spre denne virksomheten. Det bes derfor om at lavtflyging i øvingssammenheng fortsatt kan drives innenfor Vangerhalvøya nasjonalpark.

Miljøverndepartementet viser til at det åpnes for at forsvaret kan søke om tillatelse til nødvendig lavtflyging i nasjonalparken. Departementet mener at nødvendig lavtflyging bør omsøkes av hensyn til dyrelivet (fugl) og også av hensyn til reindriften, men det legges opp til flerårige tillatelser. Departementet mener at med dette som utgangspunkt og gjennom en god dialog mellom forsvaret og forvaltningsmyndigheten, vil det være fullt mulig å sikre en rasjonell praktisering av forskriften.

Departementet har i forskriften for nasjonalparken åpnet for at gjeldende forvaltningspraksis vedrørende to bestemte kjørespor i Nesseby kommune skal opprettholdes. Kjøresporene som dette gjelder er kjøresporet sør for Bierfaljohka, som går sørøstover fra Bergebyelva like sør for Bjørnar Tolks hytte (gid 14/1/3), samt kjøresporet til leirområde øverst i Jakobselvkrokensom går fra enden av barmarksløypa og østover på sørsida av Vestre Jakobselva til leirområde ved elva. Dette innebærer at det vil være motorferdselsloven med tilhørende Forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag av 15.5.1988 samt rundskriv T-1/96 som regulerer denne ferdseisen. Dette vil omtales nærmere i forvaltningsplanen. På grunn av de viktige verneverdiene i området mener departementet at det ikke kan åpnes for en grensejustering, jf omtale under pkt. 5.4.2. Dersom ordningen likevel skulle føre til forringelse av verneverdiene vil Miljøverndepartementet kunne ta saken opp til ny vurdering. Departementet støtter for øvrig direktoratets vurderinger.

- **Snøscooterløype i nasjonalparken**

Naturvernforbundet i Finnmark uttaler at scooterløypa Vestre Jakobselv – Ordo i foreslått sone A i nasjonalparken berører leveområder for fjellrev, vil gi økt fjellrypejakt og dermed redusere fjellrevens næringsgrunnlag, og åpner for ulovlig kjøring omkring løypa og dermed forstyrrer et stort område. Arctic Trail v/Styringsgruppa for prosjektet er fornøyd med verneprosessen og konsekvensutredningen. De er positive til opprettelsen av nasjonalparken, men uttaler at løyper brukt av reiselivet må opprettholdes da de ønsker et gjennomgående snøscooterløypenett. Vardø kommune sier snøscooterløypa til Girunjavri i Komagdalen må opprettholdes.

Fylkesmannen er enig i at det finnes miljøfaglige argumenter som taler imot en opprettholdelse av løypa. Området er likevel mer sårbart for motorferdsel sommerstid, både i forhold til terreng og dyreliv, samtidig som reiseliv og lokalbefolkning har et sterkt ønske om å opprettholde løypa. Ut i fra en helhetsvurdering har Fylkesmannen derfor funnet det riktig å anbefale at løypa opprettholdes. Fylkesmannen viser for øvrig til kommentarene til løyper i Komagdalen og Ordo under grensejusteringer i Vadsø og Båtsfjord kommuner.

Norges Naturvernforbund mener motorferdselen bør holdes på et absolutt minimum i verneområder. De sier at det ikke bør tillates forstyrrelser, spesielt i form av motorferdsel i nærheten av fjellrevhi. Fylkeslaget som uttaler seg på vegne av forbundet mener løypa langs Jakobselva bør stoppe ved Nedre Flintelv, med muligheter for hytteeiere lenger oppe til å søke om dispensasjon for nødvendig transport av utstyr. Laget mener kilen mot Øvre Flintelv som holdes utenfor nasjonalparken vil medføre stor trafikk opp hit, og med det større jakttrykk og forstyrrelser for naturen. Barmarksløypa bør stoppe ved Nedre Flintelv. Transport på sommerføre må gjøres som leiekjøring. De synes det er inkonsekvent å tillate snøscooter-kjøring i området, når man samtidig forbyr motor på isbor, strømgeneratorer osv.

Åtte personer mener at snøscooterløypa Vestre Jakobselv – Ordo ikke bør opprettholdes. Denne vil ødelegge for de som satser på turisme med turer inn i nasjonalparken. Man forventer ikke støy inne i en nasjonalpark og det vil forringe naturopplevelsen. De viser også til fjellrevhiet i området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarer om snøscooterløypa i Komagdalen, under kap. 5.4.4 om "Reduksjon i Komagdalen". Utgangspunktet er at motorisert ferdsel i nasjonalparker skal være minimalt. Under folkemøter har det kommet store ønsker om å opprettholde scooterløyper innenfor det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen og DN har funnet å imøtekomme noen av disse ønskene. "Prosjekt Fjellrev" driver kartlegging og undersøkelser av fjellrevbestanden på Varangerhalvøya, dersom det skulle vise seg etter hvert å være konflikter mellom aktiviteter og fjellreven kan det senere vurderes om det må iverksettes avbøtende tiltak.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

- **Snøscooterløype mellom Nesseby og Vadsø**

Arctic Trail uttaler at det må tilrettelegges for en løypetilknytning mellom Nesseby og Vadsø kommuner.

Fylkesmannen sier at Nesseby kommune hittil ikke har ønsket å knytte sitt løypenett til nabokommunene, men er i ferd med å vurdere dette på nytt. I pressen har det vært skissert en tilknytning i skogsområdene bak Solvarden, i sin helhet utenfor verneforslaget. Et blikk på dagens løypekart viser at korteste tilknytningsstrekning ville være mellom Bergebyvann og scooterløypa fra Vestre Jakobselv til Ordo, godt innenfor verneforslaget. Kommunene har selv ikke nevnt dette spørsmålet i sine uttalelser, og Fylkesmannen kan ikke ta høyde for en slik teoretisk tilknytning innenfor verneforslaget på et så mangelfullt grunnlag.

Øst-Finnmark regionråd hadde i begynnelsen av mai 2005 møte angående Arctic Trail og grensdragging for nasjonalparken. Det har manglet en sammenbinding i løypetraseen mellom kommunene Nesseby og Vadsø og internt i Vadsø kommune. Det er nå framkommet en avklaring som innebærer at løypene delvis må gå innenfor grensene for den foreslåtte nasjonalparken både i Vadsø og Nesseby kommuner. Regionrådet ber om at grensene for nasjonalparken justeres slik at løypetraseen ikke går inn i nasjonalparken.

Flintelva Hyttevevforening har etter høring kommet med uttalelse omkring Arctic Trail. Foreninga er sterkt i mot Arctic Trail i området ved Nedre Flintelv hvor hytteiere, grunneier, fotfolk og skog vil rammes. De vil ikke ha scootertrafikk i dette fredelige området og foreslår derfor at løypetraseen kan legges innenfor de foreslåtte grensene for nasjonalparken.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at snøscooterløyper i nasjonalparker i utgangspunktet ikke er ønskelig. Det er likevel gjort et unntak på Varangerhalvøya for å opprettholde de allerede eksisterende lovhjemlede rekreasjonsløypene, både ut fra ønskene om fortsatt å kunne benytte løypenettet som i hovedsak ligger i utkanten av verneområdet, samt at det var vanskelig arronderingsmessig å flytte forslaget til vernegrense. Direktoratet mener nye snøscooterløyper må søkes lagt utenfor verneområdet.

Arctic Trail - prosjektet krever at kommunene som deltar, har sammenhengende snøscooterløyper i kommunene som kan nyttes til vinterturisme. Direktoratet påpeker at en slik løypetilknytning ikke vil være akseptabelt innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Dersom det skal åpnes for tillatelse til Arctic Trail fordrer dette derfor en grensejustering av verneområdet. Motorferdselloven åpner imidlertid ikke for at det kan opprettes snøscooterløyper som kun kan nyttes til næringsformål/reiseliv.

Miljøverndepartementet viser til at en sammenbinding av løypetraseen for Arctic Trail som innebærer at løypene delvis går innenfor nasjonalparkens grenser eller medfører grensejusteringer, ikke er forenelig med verneformålet for nasjonalparken. Miljøverndepartementet støtter for øvrig fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

- **Motorferdsel i sauenæring**

Fylkeslandbruksstyret i Finnmark mener sauenæringen må likestilles med reindriften i forhold til motorferdsel, og mener de foreslåtte bestemmelsene for nasjonalparken gjør urimelig forskjell. Vardø kommune mener sauebøndernes bruk av motorkjøretøy ikke må begrenses ut over dagens regelverk. Vadsø beitelag, Klubvik beitelag og Klubvik sauavlslag sammenligner seg med reindriften, og mener de fortsatt må kunne drive motorisert tilsyn med dyra i beitesesongen, og hente ut syke og skadde dyr. Klubvik beitelag og Klubvik sauavlslag viser til at reindrift og sauedrift er likestilt i motorferdsellovens § 4, at kjøring seinhøstes og langt til fjells har et klart sikkerhetsaspekt og lagene krever 5 års kontrakter for kjøring for å gi trygghet for driften. Lagene er også skeptiske til at det kreves tillatelse med antatt lang saksbehandlingstid for å hente ned syke og skadde dyr. Vadsø beitelag mener reindriften får urimelig stort spillerom i forhold til sauenæringen, som også kan vise til lang tids bruk av områdene. Beitelaget frykter for at et vern vil forverre driftsforholdene i en slik grad at bruk legges ned. Sauenæringen er basisaktivitet i mange av småbygdene i kommunen. Persfjord beitelag uttaler at de har behov for å kunne sanke inn sauene vha. motorkjøretøy på høsten, både før og etter snøfall. Naturvernforbundet i Finnmark uttaler at saueeierens tilsynsplikt kan oppfylles ved å bruke eksisterende barmarksløyper/veger og gå ut i fra disse, evt. dispensasjoner på barmark må følge eksisterende traseer.

Fylkesmannen viser til at motorferdsellovens utgangspunkt er ”nødvendig” transport, både for reindrifts- og sauenæring. Av forvaltningspraksis framkommer det at vurderingen av hva som er ”nødvendig” transport i de to næringene er forskjellig – reindriften vurderes pga. sin helårige driftsform og reinsens vandringer å ha et større transportbehov enn sauenæringen. Denne forskjellsbehandlingen reflekteres også i de foreslåtte vernebestemmelsene for nasjonalparken: Reindriften får kjøre etter motorferdselloven på vinterføre mens sauenæringen må søke om tillatelse; reindriften kan få kjøre på bar mark innenfor rammer lagt i forvaltningsplanen som ikke nødvendigvis er bundet til traseer, mens sauenæringen kun kan søke om uttransport av syke/skadde dyr etter eksisterende kjørespor avmerket i forvaltningsplanen. I landskapsvernområdet kan begge næringenes transport skje som i dag etter motorferdselloven. Fylkesmannen vil foreslå å lempe noe på bestemmelsene for sauenæringens del ved å fjerne bindingen til syke/skadde dyr. Dette vil åpne for kjøring på eksisterende kjørespor angitt i forvaltningsplanen for derifra å drive tilsyn og sanking til fots.

SLF mener at en i tillegg til utfrakting av skadde/sjuke dyr også vurderer å gi åpning for nødvendig transport av materialer og personell i forbindelse med husdyrhold. De forutsetter at det i forbindelse med forvaltningsplanen konkret avklarer hvilke kjørespor som kan benyttes, og til hvilke formål. Vadsø saueavlslag og Klubvik saueavlslag mener det er en klar forskjellsbehandling av reindriftnæringen og sauenæringen, og mener deres næring må sidestilles med reindriften. Det vil bli et stort tilbakeskritt dersom dagens bønder blir nektet bruk av transportmiddel for tilsyn og ettersanking. De kan likevel godta at kjøring på bar mark i forbindelse med tilsyn blir gjort etter kjørespor. Ved uttransport av syke/skadde dyr krever de at det kan kjøres helt fram til dyret. Norsk Sau- og Geitlagslag/Finnmark Sau- og Geitlagslag mener det bør tillates nødvendig bruk av snøscooter på vinterføre i forbindelse med ettersanking av sau, og at det også åpnes for nødvendig motorferdsel i forbindelse med transport av syke og skadde dyr. De ønsker videre at det etter søknad kan tillates nødvendig motorferdsel etter faste kjørespor/traseer i forbindelse med tilsyn og sanking av sau.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarer om at motorisert ferdsel i nasjonalparker skal holdes på et minimum. Når det gjelder ønsker om at landbrukets barmarkskjøring skal kunne skje som for reindriften, mener direktoratet at etablering av nasjonalpark taler for tilbakeholdenhet fremfor signalisering av muligheter for motorisering. Det er ikke i noen nasjonalpark tillatt å benytte motoriserte hjelpemidler på bar mark ved tilsyn eller innsamling av beitedyr. I de nyere nasjonalparkforskriftene som berører samiske interesser er det imidlertid gjort unntak og videre adgang for reindriften på grunnlag av politiske føringer.

Det har i høringene kommet negativ kritikk på motorferdselbestemmelsene og det vises til forskjellsbehandling mellom reindriften og sauenæringen. Direktoratet har forståelse for problematikken og har etter en totalvurdering for Varangerhalvøya og arealomfanget av nasjonalparken funnet å åpne for at det kan søkes om tillatelse til bruk av motorisert transport med traktor eller annet lett motorkjøretøy i forbindelse med husdyrhold etter eksisterende kjørespor som skal være avmerket i forvaltningsplanen.

Det er også gitt adgang til kjøring for uttransport av skadde/sjuka dyr. Det er åpnet for at dette kan skje uten å søke dispensasjon og tilknytningen til kjørespor er fjernet. Det skal imidlertid før kjøringen finner sted varsles oppsynet. En ønsker å presisere at det er åpnet for at det etter søknad kan gis tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med husdyrhold.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurderinger og legger til at forvaltningsplanen vil være det rette verktøyet for nærmere presiseringer av forhold knyttet til dette. Departementet støtter DNs vurdering at det i nasjonalparkforskriften skal være åpning for transport av syke og døde dyr. Det presiseres at kjøring først kan skje etter at det skadde/syke dyret er lokalisert og at forvaltningsmyndigheten eller oppsynet er varslet. En slik varsling er ikke ment som en omfattende sak, telefonisk kontakt kan være tilstrekkelig. Normalt må det vel antas at avlivning på stedet vil ivareta dyrevelferden best, men at situasjoner der transport vil være nødvendig kan oppstå. For naturreservatet som i liten grad benyttes til beite og i tillegg har spesielle flora- og faunaforekomster, er det åpnet for uttransport av skadde eller syke dyr etter søknad.

- **Motorferdsel i reindriftsnæring**

Reinbeitedistrikt 6 ønsker at motorferdsel for reindriften kan skje som i dag, og at deres kjøring ikke omfattes av vernereglene. Distriktet kan akseptere 5-års avtaler som avgrenser kjøringen noe i områdene Ordo-Čosken og i Syltefjorddalen, men mener annen kjøring må kunne skje i henhold til distriktsplanen. Naturvernforbundet i Finnmark mener reindriftens kjøring må styres etter ”driftsplanen” og at drenger må ha klare kontraktsmessige forhold for å ha lov til å kjøre i verneområdet. De uttaler også at dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med næring må knyttes til skattemyndighetenes momsmantall.

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark mener reindriftens bruk av motoriserte hjelpemidler må settes under sterk kontroll, og at samfunnet heller gir støtte til økt bruk av helikopter. Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark sier at det bør være unntak for bruk av barmarkskjøretøy på forsommeren for innhenting av reinhorn som er blitt igjen i naturen. Dette skjer ved at en bruker barmarkskjøretøy og overnatter der en finner det mest hensiktsmessig (lavvo eller telt).

Fylkesmannen ønsker ikke å fristille reindriftens motorferdsel helt fra vernet. Dette vil oppfattes som klart urimelig av andre næringer og av allmennheten, og er heller ikke ønskelig ut i fra en naturfaglig vurdering. Fylkesmannen forutsetter at den framtidige forvaltningsmyndigheten vil legge opp til et samarbeid med reindriften for å finne en best mulig balanse mellom bruk og vern, og der evt. justeringer i forhold til dagens bruk skjer gradvis og i dialog med næringen. I forslaget til vernebestemmelser for naturreservatet er det ikke åpnet for kjøring i reindriftsnæring på bar mark. Dette vil Fylkesmannen endre, slik at kjøring i reindriftsnæring kan skje med grunnlag i dispensasjon. Siden området for en stor del er skogkledd, ser fylkesmannen for seg en åpning for kjøring på traseer i de skogkleddene delene. I de åpnere, øvre delene vil det være aktuelt å åpne for kjøring på sammenhengende arealer.

Åtte personer er ikke enig i at reindriften må få frie tøyler når det gjelder motorisert ferdsel. De må ha anledning til å kjøre i sitt arbeid, men bruken bør settes under kontroll slik at retten til ”å kjøre hvor de vil” misbrukes.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at motorisert ferdsel i naturreservat bør behandles svært restriktivt. Det er her åpnet for at det kan søkes dispensasjon for ferdsel i forbindelse med reindriften. Gjennom en tillatelse etter søknad kan en sette vilkår for ferdselen og kanalisere kjøringen slik at en kan unngå de mest verneverdige områdene.

Direktoratet mener at etablering av nasjonalpark eller naturreservat taler for tilbakeholdenhet fremfor signalisering av muligheter for motorisering. Naturvernloven og hensynet til verneverdiene tilsier at motorferdsel normalt bør reguleres strengere i disse områdene enn andre områder.

Miljøverndepartementet viser til fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

- **Motorferdsel for kraftlaget**

Varanger kraft uttaler at de må kunne ferdes langs eksisterende linjetraseer med ulike typer maskiner og tyngre terrengtransporter fra tilstøtende kjerreveier må være mulig. Restriksjoner på dette vil være uforenlig med linjedriften.

Fylkesmannen viser til at kraftlinjene går gjennom foreslått naturreservat og landskapsvernområde. I forslaget til verneforskrifter er det tatt høyde for drift, vedlikehold og oppgradering av eksisterende kraftlinjer, herunder både motorferdsel og eks. skifte av stolper mv. I naturreservatet trengs det tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med dette, i landskapsvernområdet er det motorferdselloven som gjelder, men Fylkesmannen ser det likevel som naturlig at forvaltningsmyndigheten blir konsultert dersom det blir aktuelt å etablere nye traseer for kjøring ut over de som er i bruk i dag.

Direktoratet for naturforvaltning påpeker at i landskapsvernområdet er det motorferdselloven som gjelder for kjøring i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftanlegg, og kjøring i denne sammenheng dermed er tillatt. I naturreservatet må tilsvarende motorisert ferdsel omsøkes, ved akutte behov for transport uten at tillatelse er gitt skal det sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

Miljøverndepartementet viser til direktoratets merknader.

- **Snøscooterløp og signalmaster i nasjonalpark**

En person mener området sør for Persfjorden bør inngå i nasjonalparken, men at Fylkesmannen kan gi dispensasjon for løpet Arctic Giant Enduro. Arctic Giant støtter Vardø kommune i at området ikke bør vernes, og ber dessuten om at det i nasjonalparken tas inn en bestemmelse "Ved nasjonalt approbert idrettsarrangement for snøscooter kan det gis tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre i nasjonalparken." Hensikten med bestemmelsen er å kunne tillate deler av løypetraseen innenfor nasjonalparken når snøforholdene gjør det nødvendig, samt å kunne sette opp mobile signalmaster til internt sikkerhetssamband i nasjonalparken.

Fylkesmannen viser til at det ikke er aktuelt å gi vernebestemmelser for en nasjonalpark som åpner opp for snøscooterløp. Traseen for løpet kan derfor ikke baseres på dispensasjon fra nasjonalparkbestemmelsene. Søknader om midlertidig oppsetting av mobilmaster for sikkerhetssamband med tilhørende motorferdsel på vinterføre kan imidlertid behandles som ordinære søknader om dispensasjon fra nasjonalparkbestemmelsene.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger, men mener det bør tilstrebes å også holde signalmastene innenfor landskapsvernområdet. Direktoratet finner ikke å åpne for en bestemmelse som gir tillatelse til oppsett av signalmaster for dette arrangementet i nasjonalparken.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurderinger.

- **Motorferdsel ved utfrakt av elg**

Båtsfjord kommune går imot at det tillates barmarkskjøring for uttak av felt elg. Naturvernforbundet i Finnmark mener utfrakt av elg kun bør tillates med elgtrekk, fordi dette er et hjelpemiddel som ikke kan misbrukes på samme måte som andre lette terrengkjøretøy. Signaleffekten ved å tillate andre kjøretøy vil være uheldig, og erfaringene tilsier at slik bruk under elgjakt lager stadig nye spor. Dersom Statskog gir reduserte satser for elgkjøtt innenfor verneområdet, vil dette kompensere for ulempen ved at det ikke gis dispensasjon.

Fylkesmannen forstår uttalelsen fra Båtsfjord kommune slik at den retter seg mot kjøring i Syltefjorddalen i Båtsfjord kommune, i området foreslått som naturreservat. Dette er det eneste området med elgjakt i Båtsfjord kommune i dag. Avstanden til veg er svært kort, siden skogen og vegen følger elva nedover dalen.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens vurderinger.

- **Utstyrstransport til hytter kun som leiekjøring**

Naturvernforbundet i Finnmark mener utstyrstransport til hytter kun bør skje som leiekjøring. Dette vil medføre at slike tjenester raskt blir tilgjengelige, og at motorferdselen reduseres til et minimum.

Fylkesmannen er kjent med at leiekjøring vinterstid alt finnes i Vadsø-området. Fylkesmannen er imidlertid ikke så bekymret for at folk kjører selv siden forvaltningsmyndigheten kan begrense antallet turer. Antallet hytter innenfor nasjonalpark- og naturreservatforslaget er også svært lavt, de fleste ligger i det foreslåtte landskapsvernområdet. I landskapsvernområdet innebærer verneforslaget at motorferdselloven gjelder som før på vinterføre. Siden landskapsvernområdet også har meget god dekning av åpne snøscooterløyper, ser fylkesmannen det som lite hensiktsmessig å skulle pålegge leiekjøring for de få som har hytte mer enn 300 m fra ei åpen løype. Fylkesmannen vil derfor ikke foreslå tvungen leiekjøring til hytter.

Åtte personer mener utstyrstransport til hyttene bør skje kun ved leiekjøring. Dette vil minimalisere motorisert transport i denne sammenheng.

Direktoratet for naturforvaltning mener at ideelt sett bør kjøring til hytter skje ved leiekjøring i områder der dette er etablert. På vinterføre er det i landskapsvernområdet åpnet for kjøring etter motorferdselloven. I nasjonalparken må transport til hytter omsøkes. For å begrense kjøringen i nasjonalparken kan det i dispensasjonene settes vilkår som krav til leiekjører og begrenset antall turer.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurderinger.

- **Motorferdsel i forbindelse med jakt, fangst og fiske**

Unjárga sámiiid searvi/Nesseby sameforening sier at lokalbefolkningen har brukt områdene til bærplukking, jakt og fiske. Det må tas hensyn til denne sedvaneretten slik at områdene kan benyttes også i framtiden. Et motorferdselforbud vil redusere dagens bruk betraktelig, vil begrense befolkningens mulighet til å leve ut sin samiske identitet og vanskeliggjøre overføring av samiske tradisjoner og verdier i familienes tradisjonelle områder.

Direktoratet for naturforvaltning påpeker at områdene fortsatt kan brukes til bærplukking, jakt og fiske. I verneområder, i likhet med områder som ikke er vernet i medhold av naturvernloven, ligger det begrensninger på motorisert ferdsel i denne forbindelse. Det vises imidlertid til at de fleste av bar-markstraseene ligger utenfor det foreslåtte verneområdet.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurderinger.

5.8.10 Bygninger

Båtsfjord kommune mener at tilgangen til vedlikehold og evt. utvidelser av små hytter ikke må endres. Vardø kommune mener at hyttene innenfor området ikke må få begrenset sin nåværende bruk. Fri-luftsliv og hyttebruk er viktige trivselsfaktorer, det må legges til rette for disse brukene og behovet for hytter og friarealer ikke begrenses. Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark viser til at reindrifutøverne har rett til å disponere grunn til nødvendige hytter og gammer for folk til buer og stillinger som trengs til oppbevaring av løsøre og matvarer. Det er en forutsetning at dette framkommer i en stadfestet distriktsplan. Ber om at det tas med i unntaksbestemmelsen.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det både i nasjonalparken og landskapsvernområdet er tillatt med vedlikehold av bygninger. Forvaltningsmyndigheten kan også gi tillatelse til ombygging og mindre tilbygg/utvidelser til bygninger. Oppsetting av nye bygg i verneområdene, spesielt i nasjonalparker skal behandles restriktivt.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets ønske om å behandle oppsetting av nye bygninger restriktivt.

5.8.11 Overbeite i Persfjorden og regulering av beitetrykk

Persfjord hytte- og grunneierforening mener det trengs en sterk regulering av sauebeite i området, fordi det er sterkt forringet av overbeite. Evt. inngjerding av botanisk lokalitet ved Hestmannen kan unngås ved at man ikke tillater slipp av sau øst for elva. Vardø kommune mener Fylkesmannen må ta initiativ til en driftsplan med bestemmelser for å unngå nedbeiting av strandvollene i Persfjorden. Naturvernforbundet i Finnmark uttaler at noe må gjøres med overbeitingen av sau i Persfjorden, som truer eksisterende verneverdier. Reinbeitedistrikt 6 ønsker at bestemmelsen som omtaler DN's adgang til å regulere beite ved skade tilføyes ”Bestemmelsen gjelder ikke reinbeiting.” Fylkeslandbruksstyret i Finnmark mener at DN må ta hensyn til næringens synspunkter dersom regulering av beite skulle bli aktuelt. NJFF ser at det kan være viktig for myndighetene å ha anledning til å kunne gå inn å regulere beitebruken i området dersom det skulle oppstå en situasjon der hensynet til naturgrunnlaget og verneformålet tilsier dette. Reguleringen bør skje gjennom løpende dialog mellom forvaltningsmyndighetene og beitebrukerne.

Fylkesmannens anbefaling innebærer at de sterkt beitede områdene øst i fjordbotnen havner på utsiden av vernet. Problemene her må løses av landbruksmyndighetene. De sterkt beitede sandområdene vest i fjordbotnen omfattes av verneforslaget, og her kan det bli aktuelt for forvaltningsmyndigheten å vurdere tiltak. Fylkesmannen viser til at bestemmelsen om regulering av beite er ment å gi en mulighet for å reagere på skader som følge av ny eller endret beitebruk som skader verneverdiene. Eksisterende beitebruk skal kunne fortsette som før. Det er videre forutsatt at evt. konflikter skal søkes løst i minnelighet. Samtidig fins det skader som følge av overbeite i Finnmark, og på grunnlag av høringsuttalelsene og kontakt med befolkningen mener Fylkesmannen det er forståelse for at en slik reguleringsmulighet skal finnes. Fylkesmannen ønsker derfor ikke å fjerne denne muligheten for all framtid.

Direktoratet for naturforvaltning vil bemerke at Kommunal- og regionaldepartementet viser til forskrift for Stabbursdalen nasjonalpark som en mal for ivaretagelse av reindriftens rettigheter. Den foreslåtte forskriften for Varangerhalvøya harmonerer stort sett med forskriften for Stabbursdalen. Ett unntak her gjelder bestemmelsen som gir direktoratet adgang til ved forskriftsendring å kunne regulere beitetrykket i nasjonalparken i en gitt framtidig situasjon. I Stabbursdalen er det gjort en presisering av at dette ikke gjelder reinbeite, en presisering direktoratet ut fra en faglig vurdering ikke kan tilrå. Bakgrunnen for bestemmelsen er en mulighet til å regulere beitepresset i verneområdene i en situasjon hvor beitetrykket overstiger den biologiske bæreevnen i området, m.a.o. at verneverdiene i området er direkte truet av ødeleggelse. Etter direktoratets vurdering må beitetrykkets negative effekt for naturgrunnlaget være utslagsgivende i denne sammenheng, ikke hvilke aktører som forestår beitingen. Direktoratet vil på denne bakgrunn tilrå at bestemmelsen strykes i forskriftene. Dette selv om en ser at for deler av landskapsvernområdet kunne det vært ønskelig med et virkemiddel for å regulere beitetrykket.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurderinger.

5.8.12 Reiseliv og ferdsel

- **Tursti og ønske om overnattings-/serveringstilbud i nasjonalparken**

Båtsfjord kommune sier at vernebestemmelsene ikke må legge begrensninger på ferdsel langs en framtidig tursti Vadsø – Båtsfjord. Båtsfjord kommune og Finnmark fylkeskommune går inn for at det bør utredes områder innenfor nasjonalparken hvor det kan utvikles overnattings-/serveringstilbud for fotturister.

Fylkesmannen sier at i den grad slike tilbud kan gis i eksisterende bygninger, vil denne type tilbud kunne utvikles. Det vil imidlertid ikke være aktuelt å tillate nybygg av overnattings- eller serveringssteder i nasjonalparken. Slike anlegg må legges utenfor vernegrensene.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger, men viser til at eventuelle søknader om nybygging av overnattings-/serveringstilbud må behandles og vurderes etter dispensasjonsbestemmelsen.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurdering.

- **Parkeringsplass i Persfjorden**

Persfjord hytte- og grunneierforening mener det trengs en P-plass mellom Østerelv og Hamna, da mange turister parkerer ute på de grasbevokste sandområdene i dag.

Fylkesmannens anbefaling innebærer at dette området faller på utsiden av verneforslaget. Problemet med parkering på sandområdet vil trolig avhjelpes av den planlagte rasteplassen nær Hamna i regi av Nasjonal turistveg.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurdering.

Miljøverndepartementet støtter til fylkesmannens vurderinger.

- **Tiltak for reiselivet**

Finnmark fylkeskommune ber om at de foreslåtte avbøtende tiltakene i delutredningen om reiseliv tas til følge. Naturvernforbundet i Finnmark mener personen som driver reiselivsaktiviteter innenfor området bør kunne legge sin turistleir utenfor det foreslåtte verneområdet, og i tilknytning til en eksisterende barmarksløype slik at dispensasjoner til kjøring ikke behøves. Unjárga sámiiid searvi/Nesseby sameforening mener et vern vil tiltrekke folk fra hele verden, og det vil bli nødvendig med merking av turstier og oppsetting av turisthytter.

Fylkesmannen viser til at konsekvensutredningen om reiseliv foreslår 1) at området Persfjorden - Hamningberg evt. fredes som landskapsvernområde av hensyn til nasjonal turistveg, 2) at planene om veiutløsning kan opprettholdes, 3) scooterløypenett rundt Varangerhalvøya for Arctic Trail, bl.a. ikke nasjonalpark mellom Vardø og Syltefjord, 4) Arctic Giant Enduro opprettholdes enten ved å trekke nasjonalparken unna eller tillate løpet i nasjonalpark, og 5) reiselivsoperatør Kristian Sirkka gis dispensasjon til frakt av utstyr med firehjuls motorsykkel til leiområdet nord for Vadsø. I Fylkesmannens verneforslag er punktene 1, 2 og 3 oppfylt, mens fylkesmannens anbefaling imøtekommer punkt 4. Punkt 5 vil kreve dispensasjon fra vernebestemmelsene, og det vil være vanskelig å gi en slik dispensasjon.

Direktoratet for naturforvaltning viser til fylkesmannens kommentarer. Når det gjelder merking av nye stier må det søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Miljøverndepartementet viser til fylkesmannens og direktoratets kommentarer.

- **Organisert ferdsel**

NJFF forutsetter at organiserte aktiviteter i regi av jeger- og fiskerforeninger kommer inn under det som i forskriften er definert under ”tradisjonelle lag og foreninger ...med mer”. NJFF ber også om at jakt-hundprøver blir definert som en type arrangement som det åpnes for i nasjonalparken og som ikke krever særskilt tillatelse. Alternativt at dette blir en type organiserte arrangementer som har meldeplikt. NJFF vil også advare mot å ta i bruk bestemmelsen om regulering av ferdsel. Det er viktig at man gjennom forvaltningsplanen og aktiv bruk av informasjon unngår at en må ty til denne type virkemidler for å ivareta verneområdene. Forbundet har gjentatte ganger fokusert på den generelle unntaksbestemmelsen og understreker behovet for at man i størst mulig grad unngår og begrenser også denne type ferdsel, selv sagt med det for øye at skjøtsels-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver skal kunne gjennomføres.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det naturvennlige friluftslivet er basert på den frie ferdselsretten og utgjør en viktig del av vår identitet og kulturarv. Vern av områder sikrer arealer for utøvelse av friluftsliv og det er i forskriften for nasjonalparken slått fast at allmennheten skal ha tilgang til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv. Regulering av ferdsel betyr ikke at all ferdsel og friluftsliv er skadelig, men stiller krav til bevisst styring av tilrettelegging med skjerming av sårbare områder i eventuelt bestemte tider på året. Hjemmelen til å regulere ferdsel ved forskrift er ment å eventuelt tas i bruk i helt spesielle tilfeller, der verneverdiene i ett gitt område ellers ville ha vært truet. Før en slik forskrift kan vedtas skal den på høring til berørte instanser. Direktoratet påpeker at muligheter til regulering av ferdsel, i landskapsvernområder og andre vernede områder, også er

hjemlet i naturvernloven § 22. Restriksjoner på organisert ferdsel er ikke i første rekke lagt inn for å hindre slik ferdsel, men for å sikre en dialog mellom brukere og forvaltning og å gi forvaltningsmyndigheten en mulighet til å styre ferdselen slik at det ikke oppstår konflikter i forhold til dyreliv eller annen sårbar natur. Direktoratet vil understreke at kontroll med større arrangementer og organiserte turer vil kunne forebygge skade på vegetasjon eller forstyrrelse av dyreliv.

Direktoratet bemerker at det ikke er lagt begrensninger på den uorganiserte ferdselen, dette gjelder også bruk av hest. Når det gjelder organisert ferdsel vil direktoratet tilrå at bestemmelsen om organisert ferdsel blir endret slik at det bedre kommer fram at det ikke er skille på hvem som vil drive med organisert turvirksomhet til fots. Med turvirksomhet til fots menes bl.a. også guidede turer. Annen organisert ferdsel krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Direktoratet vurderer at idrettsarrangement, jakthundprøver og organisert hundesledekjøring er organiserte ferdselsformer som krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det er ikke ønskelig å hindre organisert virksomhet som ikke skader natur- og dyreliv, men med en slik bestemmelse vil tiltakshaver komme i dialog med forvaltningsmyndigheten, og det vil kunne gis vilkår til en tillatelse hvis det er nødvendig av hensyn til verneformålet. Direktoratet tilrår derfor å endre bestemmelsen og ferdsel i nasjonalparken og landskapsvernområdet til å lyde ”Bestemmelsen i denne forskrift er ikke til hinder for organisert ferdsel til fots så lenge naturmiljøet ikke bli skadelidende. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet krever særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplanen.”

Direktoratet mener det i første rekke er faren for forstyrrelse av dyrelivet som gjør at jaktprøver er foreslått søknadspliktig. Dette vil gi forvaltningsmyndigheten mulighet til å styre eller begrense uønsket aktivitet, samtidig som en slik ordning vil gi en god oversikt over omfanget av planlagt og gjennomført virksomhet. Gjennom forvaltningsplanen bør det generelt legges opp til en minst mulig byråkratisk praktisering av bestemmelsene.

Miljøverndepartementet viser til at det i tråd med standard verneforskrift er gjort en presisering av restriksjonsnivået på ferdsel i verneområdet. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets merknader.

- **Sykling og bruk av hest**

Båtsfjord og Vardø kommuner går inn for at forbudet mot sykling utenfor traseer angitt i forvaltningsplanen tas bort. Vardø kommune går også inn for at forbudet mot organisert bruk av hest utenom traseer angitt i forvaltningsplanen tas bort. Vadsø beitelag bruker delvis hest under tilsyn med sau, og mener dette må få fortsette.

Fylkesmannen bemerker at uorganisert/tilfeldig bruk av hest, inklusive Vadsø beitelags bruk under gjeting/samling, ikke rammes av denne bestemmelsen. Bestemmelsen møter generelt liten forståelse i Finnmark, hvor slitasje etter sykling og ridning i utmarka stort sett er et teoretisk problem. Fylkesmannen anbefaler derfor å speilvende bestemmelsen, slik at det ikke innføres et slikt generelt forbud nå, men at forvaltningsmyndigheten ved et senere tidspunkt kan innføre restriksjoner på sykling og organisert bruk av hest for hele eller deler av arealet når dette vurderes som nødvendig.

NJFF understreker at det bør være en åpning for bruk av hest til å frakte inn utstyr og jakt- eller fiskeutbytte. Dette bør være et alternativ til barmarkstransport. NJFF ber DN vurdere hvorvidt bestemmelsen bør være så vidt streng. Vadsø kommune slutter seg til DN's verneforslag, men kommunen mener bestemmelsen om sykling og organisert bruk av hest speilvendes i tråd med fylkesmannens anbefaling til DN for å få frem nye nisjer/småskala produkter innen reiseliv.

Direktoratet for naturforvaltning ser at det per dato er lite som skulle tilsi at bruk av sykkel og organisert bruk av hest i nasjonalparken i nær framtid vil bli et problem. Direktoratet vil derfor tilrå at bestemmelsen om slik bruk tas ut av forskriften for nasjonalparken. Dersom det senere skulle vise seg behov har direktoratet muligheter ved forskrift til å kunne regulere slik aktivitet. Direktoratet opprettholder den opprinnelige bestemmelsen i landskapsvernområdet fordi det er ønskelig å kunne styre aktivitetene unna sanddyneformasjoner i området. I forskriften foreslås det derfor at ferdselen kan foregå i bestemte områder. Dette kommer som et tillegg til at ferdselen kan foregå etter bestemte tre-

seer. Uorganisert bruk av hest til f. eks tilsyn med sau, frakt av utstyr eller jakt- fiskeutbytte kommer ikke under denne bestemmelsen.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilråding.

5.8.13 Kulturminner i nasjonalparken

Sametingets miljø- og kulturvernavdeling foreslår å endre tittel i nasjonalparkforskriftens § 4 fra ”kulturminner” til ”kulturminner og kulturmiljø”. Paragrafens punkt 4.2 bør presiseres slik at forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken og for kulturminner ikke kan forveksles, eks. til ”Kulturminnemyndigheten kan gi tillatelse til restaurering og skjøtsel av kulturminner.”

Fylkesmannen foreslår at forslaget om endret tittel tas til følge. Paragrafen innebærer en ”tilleggsfredning” av kulturminnene etter naturvernloven. Det er derfor forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken som må gi tillatelse til restaurering/skjøtsel av kulturminner for å unnta for denne bestemmelsen, i tillegg til at kulturminnemyndigheten må gjøre det i forhold til kulturminneloven. Fylkesmannen foreslår å presisere bestemmelsen med tilleggset ”Tillatelse forutsetter at kulturminnemyndigheten har godkjent tiltaket.”

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er en generell bestemmelse om bevaring av kulturminner i forskriften for nasjonalparken. Dette er en presisering av kulturminneloven og tydeliggjøring av kulturminnenes verdi. Bestemmelsene endrer ikke kulturminnemyndighetenes ansvar for ivaretagelse av kulturminner. Dette betyr at når det gjelder tillatelser til bl.a. restaurering og skjøtsel av kulturminner skal dette på forhånd være avklart med kulturminnemyndigheten. Direktoratet vurderer det derfor som unødvendig å henvise til at kulturminnemyndighetene skal inn i behandlingen av saker som berører kulturminner, da dette følger av forvaltningslovens bestemmelser.

Direktoratet peker på at kulturmiljøbegrepet er svært vidt og lite egnet der vern av natur er hovedformålet. Begrepet er heller ikke brukt i naturvernloven, der det er vern av kulturminner som nevnes. Direktoratet ønsker derfor ikke å endre forskriftene på dette punktet.

Miljøverndepartementet viser til at skjøtsel og istandsetting av kulturminner skal skje i samråd med kulturminnemyndighetene og mener at fylkesmannes forslag kan opprettholdes. Det anbefales derfor at det i nasjonalparkforskriften tilføyes ”Det er et vilkår for tillatelse at kulturminnemyndighetene har godkjent tiltaket”. En slik formulering kan bidra til å virke forebyggende og hindre konflikter i ettertid. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets vurdering.

5.8.14 Rydding av skog langs stier

Båtsfjord Jeger- og Fiskerforening uttaler at foreningen fortsatt må kunne rydde skog langs stiene til fiskekulpene i Syltefjorddalen. Klubvik beitelag og Klubvik sauavlslag sier at utøverne av sauedriften må fortsatt kunne rydde stier for å komme fram til Emetoaivi -området (for motorisert transport).

Fylkesmannen viser til at i verneforslaget for naturreservat i Syltefjorddalen er det åpnet for slik rydding etter søknad. Slik rydding vil bli tillatt, men etter en plan/tillatelse som stedfester stiene og setter vilkår for hvordan ryddingen kan skje. Fylkesmannen vil endre ordlyden fra ”fiskestier” til ”stier” for å klargjøre at også tursti langs gammelt kjørespor i nedre del og stier til eksisterende hytter omfattes.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurdering. Det vises til at det i forskriften for nasjonalparken og landskapsvernområdet er åpnet for rydding/vedlikehold av stier. Når det gjelder stien fram til Emetoaivi-området er ikke denne åpnet for motorisert ferdsel.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.8.15 Hytter og rekved ved Syltevik

Vardø sportsfisker- og jegerforening har to utleiehytter ved Syltevikvannet og den åpne telegrafhytta oppe langs Sandfjordelva. Foreningen er opptatt av at de fortsatt må kunne transportere ved og lignende til hyttene på vinterføre, samt hente rekved i fjæra.

Fylkesmannen viser til at etter verneforslag vil transport til hytter fortsatt være mulig på vinterføre. Fylkesmannen vil foreslå et tilleggspunkt som klargjør at innsamling av rekved i landskapsvernområdet er tillatt. Transport av rekved må skje på vinterføre med dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det ikke er forbud mot innsamling av rekved og finner å ta ut fylkesmannens tilleggspunkt da dette ikke anses nødvendig. Direktoratet vil bemerke at rekved tilhører eiendomsretten.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets forslag.

5.8.16 Bruk av beitepusser

Persfjord beitelag ønsker å bruke beitepusser (slåmaskin) på en del beiter ved Østerelv og Vesterelv i Persfjorden.

Fylkesmannen sier at i landskapsvernområdet er det gjort unntak for drift og vedlikehold av jordbruksarealer i Persfjorden, styrt gjennom forvaltningsplanen. Bruk av beitepusser vil dermed være mulig på jordbruksarealer.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens vurderinger.

5.8.17 Uttak av duodji – materiale for registrerte brukere

Naturvernforbundet i Finnmark mener bestemmelsen om duodji bør fjernes eller erstattes med bestemmelsen ”Det åpnes for uttak av duodjimateriale for registrerte utøvere dersom slikt materiale ikke er nært tilgjengelig andre steder enn innenfor verneområdet. Evt. uttak skal skje uten bruk av motoriserte hjelpemidler.”

Fylkesmannen ser ikke uttak til duodji som et potensielt stort problem, bl.a. fordi antallet registrerte utøvere vil være lavt og fordi de viktigste områdene for henting av råvarer ligger nærmere fjorden. Her har også Unjárga/Nesseby kommune brukt å gi enkelte dispensasjoner for transport av råvarer. En åpning for uttak av råvarer til duodji i nasjonalparken innebærer på ingen måte at det automatisk skal tillates motorferdsel.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet viser til at det er snakk om et begrenset antall utøvere, og at det er tilstrekkelig begrensning at uttak til materialer til duodji er betinget av søknad, og at det åpnes for å søke om dette under § 5 ”Eventuelle unntak etter søknad” i forskriftene. Krav om å være registrert utøver bortfaller. Departementet viser for øvrig til fylkesmannens og direktoratets vurderinger.

5.8.18 Reingjerde

Finnmark fylkeskommune og Vadsø kommune uttaler at framtidige større reingjerdeanlegg først bør realiseres etter konsekvensutredning og grundig prosjektering. Vardø kommune uttaler at reingjerde fra Komagvær til Persfjord ikke må tillates.

Fylkesmannen viser til at et reingjerde ikke vil omfattes av plan- og bygningslovens krav om konsekvensutredning dersom det er under 50 km. Den antydete traseen ligger godt under dette. Forvaltningsmyndigheten vil imidlertid kunne stille krav til en søknad om gjerde for å få belyst alle sider av

en slik sak, herunder kjøre en åpen prosess hvor kommunene og andre berørte parter involveres. Fylkesmannen vil ikke forskuttere en evt. søknad om gjerde ut over å slå fast at det på rent naturfaglig bakgrunn selvsagt er å foretrekke at området forblir uten gjerder.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet støtter fylkesmannens vurderinger.

5.8.19 Nødhavner, fyr og merker i skipsleia

Kystverket Troms og Finnmark ser det som positivt at det avsettes større sammenhengende områder med kystnatur i Finnmark. Kystverket forutsetter at det blir en formalitet å få igjennom evt. etablering av fyr og annen merking av holmer og skjær.

Fylkesmannen ser ingen problemer med dette.

Kystdirektoratet kan ikke se at distriktskontorets uttalelse er tatt til følge i utarbeidelsen for forskriften for landskapsvernområdet. De ønsker følgende; under § 1 avgrensning, må det oppgis hvor stor del av arealet som omfatter sjøareal. Det er også ønskelig at det i verneforslagene fremgår hvor lang kystlinje som foreslås vernet. Kystverket har noen fastmerker og flytestaker i tilknytning til det foreslåtte verneområdet, de ber om at det tas inn i forskriften tillatelser til drift og vedlikehold av anleggene. Når det gjelder etablering av nye anlegg er ikke dette oppført som dispensasjoner. Kystverket ber om at det kan gis tillatelser til oppføring av nye anlegg, flytting og tilbygg. Kystdirektoratet forutsetter at det ved behov for akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsinfrastruktur, må disse kunne etableres raskt, og at det i etterkant kan varsles til vernemyndigheten. Kystdirektoratet gjør oppmerksom på at både Syltefjorden og Indre Syltefjordhavn kan være aktuell som framtidig nødhavn.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at Syltefjorden og Indre Syltefjordhavn ligger utenfor verneforslaget. Direktoratet er inneforstått med behovet for nødhavner og strandsettingsplasser, men mener det anses som uheldig å planlegge faste strandsettingsplasser i verneområder. Etter direktoratets mening bør det kunne finnes alternative lokaliteter. Direktoratet tilrår at det tas inn i forskriften at forvatningsmyndigheten kan gi tillatelse til flytting, tilbygg og oppføring av nye anlegg for Kystverket.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets vurderinger.

5.8.20 Oppdrettsvirksomhet med mer

Fiskeridirektoratet ber om at det i landskapsvernområdet åpnes for at det kan gis tillatelse til fortøyingsfester for fiskeredskaper og båter. De ber også om at det åpnes for at jakt skal være tillatt etter lov om saltvannsfiske. Videre ber fiskeridirektoratet om at det blir tatt hensyn til retningslinjene i St.meld. nr 43 om landskapsvernområde og etablering av oppdrettsanlegg.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det kun er to grunne bukter med sjøareal innenfor forslaget til landskapsvern: Austerelv på 1,16 km² og vestre del i Persfjorden på 0,22 km². Siden buktene på en måte hører mer til fastlandslandskapet enn til den åpne sjøen utenfor, vil oppdrett i dette området ha en negativ virkning på landskapet. Buktene i Persfjorden har også verdier for fugl. Direktoratet vil bemerke at det ikke er ønskelig å gi tillatelse til oppdretts-/akvakulturvirksomhet som medfører installasjoner på vannoverflaten innenfor de sjøarealene som er foreslått innlemmet i landskapsvernområdet. Det er allerede gitt konsesjoner for oppdrett innerst i Syltefjorden. En lokalitet er i bruk ved Nordfjord et godt stykke fra Austerelv/Kysttavla. En annen lokalitet ikke så langt utenfor Austerelv/Kysttavla har fått konsesjon, men er ikke i bruk. Derfor er det åpnet for landfester for oppdrett med tanke på denne lokaliteten.

Jakt og fangst er tillatt etter gjeldende lovverk, også etter lov om saltvannsfiske. Direktoratet åpner også for at det kan søkes om oppsett av fortøyingsfester for fiskeredskaper og båter.

Miljøverndepartementet viser til at sjøarealene som inngår i landskapsvernområdet er en naturlig del av landskapsbildet. Det er derfor i utgangspunktet ønskelig å holde dette fritt for oppdrettsvirksomhet.

Departementet foreslår imidlertid et nytt punkt 3.4 i § 3 i forskrift til landskapsvernområde: ”*Havbeite uten synlige anlegg i overflaten er tillatt etter lov om havbeite*”. Det anbefales også at det etter søknad kan gis tillatelse til havbruksvirksomhet som ikke kommer i konflikt med verneformålet. Når det gjelder jakt og fiske viser departementet til punkt 3.2 og 3.3. i § 3 i forskrift for landskapsvernområdet, der det er presisert at dette kan foregå også etter saltvannsfiskeloven. Departementet viser for øvrig til direktoratet.

5.8.21 Utvidet båndtvang

NJFF aksepterer en utvidelse av båndtvangperioden i nasjonalparkens sone A, av hensyn til sonens funksjon og verdi for våtmarksfugler.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår at bestemmelsen opprettholdes for å unngå unødig forstyrrelse på fuglelivet.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets tilråding.

5.8.22 Annet

Fylkesmannen tilrår at det tas inn en bestemmelse om åpning for landing med fly og helikopter etter søknad i nasjonalpark og landskapsvernområde i forbindelse med transportbehov.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at fylkesmannen i sin tilråding til direktoratet har tatt inn et punkt om at det kan gis tillatelse til landing med luftfartøy i forbindelse med transportbehov. Direktoratet foreslår å fjerne dette punktet da behovet for frakt med luftfartøy er dekket gjennom allerede foreslåtte bestemmelser.

Miljøverndepartementet støtter direktoratets tilråding

Miljøverndepartementet

tilrår:

Forskrifter om vern av Varangerhalvøya nasjonalpark/ Várnjárgga álbmotmeahcci, Syltefjorddalen naturreservat/Oarddu luondumeahcci og Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde/Biezavuona – Oardduvuona suodjemeahcci i Finnmark fylke, fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1, 2 og 3).

